

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Інвестиційна політика банку

Студентки 2 курсу бм групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Управління
банківським бізнесом»

(підпис студента)

Терещенко
Анастасія
Ігорівна

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

---

*(підпис наукового
керівника)*

Жураховська
Людмила
Валентинівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

---

*(підпис Гаранта
магістерської
програми)*

Шульга Наталя
Петрівна

Київ 2021

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет ФФО

Кафедра Банківської справи

Освітній ступінь Магістр

Спеціальність Фінанси, банківська справа та страхування

Спеціалізація Управління банківським бізнесом

Затверджую

Зав. кафедри _____

« _____ » _____ 20__ р.

Завдання**на випускню кваліфікаційну роботу (проект) студентіві**

Терещенко Анастасії Ігорівни
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Інвестиційна політика банку

Затверджена наказом ректора від «14» грудня 2020 р. № 3775

2. Строк здачі студентом закінченого роботи (проекту) 22.11.2021р.

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту)

Мета роботи (проекту) _визначення сутності інвестиційної політики, її роль, аналіз виконання інвестиційних операцій, пошук шляхів вдосконалення інвестиційної політики в банку.

Об'єкт дослідження діяльність інвестиційної сфери в економіці держави.

Предмет дослідження механізм інвестиційної діяльності комерційних банків в умовах ринкової трансформації економіки України.

4. Консультанти по роботі (проекту) із зазначенням розділів, за якими здійснюється консультування:

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали)	Підпис, дата	
		Завдання видано	Завдання виконано

5. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (перелік питань за кожним розділом)

Інвестиційна політика банку

Вступ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

РОЗДІЛ 2. ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1 Формування інвестиційної політики та вибір портфельної стратегії банку

2.2 Інвестиційна діяльність ПАТ КБ «Приватбанк»

РОЗДІЛ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

3.1 Проблематика інвестиційної діяльності банків України

3.2 Пропозиції щодо вдосконалення інвестиційної діяльності

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

6. Календарний план виконання роботи (проекту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Узгодження плану та виконання завдання	02.10.2020	
2	Подання статті на кафедру	01.04.2021	
3	Вступ. Розділ 1	20.04.2021	
4	Розділ 2	22.06.2021	
5	Розділ 3. Висновки	01.10.2021	
6	Подання роботи (всі розділи, додатки) на кафедру	22.10.2021	
7	Попередній захист робіт	04.11.2021	
8	Подання завершеної (переплетеної) роботи	22.11.2020	

11. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

11. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи (проекту)
 ВКР «Інтерактивне політико-делові виконання на управлінську діяльність»
 Розділ 1 присвячено дослідженню теоретичних засад діяльності людини з інтелектуальною діяльністю зокрема формальної документації та наукової літератури. Додатково внаслідок того жорсткого в розділі 2 проведено аналіз інтелектуальної діяльності поліції, «Інтерактив», а саме: організаційно-інформаційної політики та аналіз організаційної структури, функцій, завдань, знання масової громадської думки та керівничої документації поліції, діяльність та вихідні дані.

У розділі 3 автор досліджує проблематику інтелектуальної діяльності в поліції України та описує пропозиції щодо впровадження інтелектуальної діяльності в поліції.

ВКР виконана в повній мірі про виконанні необхідних робіт щодо поліції та МІП, зокрема не виступає як наукова, а як практична робота, оскільки в рекомендаціях до розділу в КТ.

І.В. Туркобасю
 Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (підпис, дата) 27.11.21

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту) _____ (підпис, дата)

Відмітка про попередній захист _____ (ПІБ, підпис, дата)

12. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу (проект)

Випускна кваліфікаційна робота (проект) студента _____ (прізвище, ініціали) може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Керівник проектної групи (гарант освітньої програми) _____ (прізвище, ініціали, підпис)

Завідувач кафедри _____ (підпис, прізвище, ініціали)

« _____ » 201 _____ р.

ЗМІСТ:

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ	10
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ АТ КБ «ПРИВАТБАНК».....	20
2.1. Дослідження інвестиційної політики банків України.....	20
2.2. Аналіз інвестиційної політики ПАТ КБ «Приватбанк». Формування інвестиційної політики	29
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ПРОПОЗИЦІЙ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ	39
3.1 Обґрунтування вибору портфельної стратегії ПАТ КБ «Приватбанк».....	39
3.2 Пропозиції щодо вдосконалення інвестиційної політики банків в Україні..	47
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Формування інвестиційної політики банків в сучасних умовах розвитку економічної системи є одним з важливих аспектів забезпечення стійкого розвитку фінансових ринків. Інвестиційна активність банківських установи визначається механізмами розміщення ресурсів у фондових інструментах на відносно тривалий термін. Банки також виступають в якості посередників у процесі кругообороту фінансових ресурсів, забезпечуючи тим самим збалансування окремих сегментів ринку фондових інструментів за рахунок здійснення вкладень в цінні папери. Ключовою функцією банків у сфері формування інвестиційної політики є мобілізація вільних фінансових ресурсів в економіці і їх спрямування у інвестиційні інструменти через механізму фондового ринку. Також банки можуть здійснювати інвестування за рахунок власних коштів. Таким чином, актуальність проблематики дослідження полягає у визначенні особливостей та передумов оптимальної інвестиційної політики банків, яка б забезпечувала збалансування інвестиційного портфелю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування інвестиційної політики банків знайшли своє відображення у наукових працях таких науковців: В. В. Калусенко [4], М. О. Кужелев [5], С.В. Леонов [6], О.В. Марченко [6,7], М.Б. Паласевич [13], М.І. Петик [14], Л. Рудалева [27], В.А. Сидоренко [28]. Однак у наукових працях більшості дослідників висвітлюються світові стандарти та підходи до управління інвестиціями клієнтів банку. Тому наразі бракує праць, в яких би досліджувалися особливості саме банківського інвестування.

Мета роботи полягає у розкритті теоретико- методичних засад й розробці практичних рекомендацій щодо напрямків вдосконалення інвестиційної політики банку.

Завданнями, що вирішуються в роботі, є такі:

- визначити теоретичні засади інвестиційної політики банку;

- здійснити дослідження інвестиційної політики банків України;
- провести аналіз інвестиційної політики ПАТ КБ «Приватбанк»;
- здійснити обґрунтування вибору портфельної стратегії ПАТ КБ «Приватбанк»;
- навести пропозиції щодо вдосконалення інвестиційної політики банків в Україні.

Об'єкт дослідження: механізм формування інвестиційної політики банку

Предмет дослідження: Сукупність теоретико-методичних і прикладних аспектів формування інвестиційної політики та забезпечення інвестиційної діяльності банків в умовах ринкової трансформації економіки України.

Методи дослідження. Дослідження виконувалася за допомогою загальнонаукових методичних прийомів (аналіз, синтез, індукція і дедукція) та економіко-статистичних методів (порівняння, групування, аналіз динамічних рядів, графічний метод). Загальнонаукові методи використовувалися у процесі обґрунтування теоретико-методологічних положень інвестиційної діяльності банку в 1-му розділі роботи (визначення змісту та видів інвестиційної діяльності банків, обґрунтування процесу здійснення інвестиційної діяльності). Економіко-статистичні методи було використано при дослідженні основних показників та тенденцій інвестиційної діяльності на прикладі банку АТ КБ «Приватбанк» (визначення динаміки обсягів інвестиційної діяльності, структури інвестиційного портфеля, оцінка його якості тощо).

Наукова новизна роботи полягає в такому:

отримало подальший розвиток: методи управління інвестиційною діяльністю банків - завдяки розробці автором пропозицій щодо застосування зарубіжного досвіду; змогу виділити нові аспекти і напрями сучасної інвестиційної діяльності банків.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених з питань банківського менеджменту та управління ліквідністю, нормативно-правові акти, зокрема інструкції НБУ, інформаційно-аналітичні і періодичні видання,

матеріали. Обробка інформаційного забезпечення здійснювалась з використанням сучасних інформаційних програм.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати можуть бути використані банками для покращення інвестиційної діяльності. Зокрема, розроблені практичні рекомендації розвитку інвестиційного середовища загалом. На основі отриманих результатів щодо можливих збитків при оцінці макроекономічного середовища буде здійснений відбір фінансових інструментів до портфелю банку, що зможе бути корисним для банків при формуванні інвестиційної політики й стратегії.

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним завершеним дослідженням автора.

Публікації. Окремі результати дослідження знайшли відображення в науковій статті: Стаття «Поняття інвестиційної політики банків та основні методи управління інвестиційною діяльністю» опублікована в збірнику наукових статей студентів КНТЕУ [30, с.386]

Апробація: Окремі результати дослідження були висвітлені в доповіді «Особливості управління інвестиційною діяльністю банків», на Студентській науковій конференції «Фінансова політика в умовах економічних перетворень» (Київ, КНТЕУ, 17–18 листопада 2021 р.)

Структура роботи. Робота структурно складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел з 42 найменувань да додатків. Загальний обсяг роботи складає 52 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

У результаті активної інноваційно-інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання різних сфер та галузей вітчизняної економіки постає проблема пошуку додаткових джерел залучення фінансових ресурсів, яка часто не може бути вирішена за рахунок власних коштів суб'єктів підприємництва, фінансової підтримки державних органів влади чи ресурсів закордонних інвесторів.

За умов фінансової і політичної невизначеності та поширення вірусу COVID-19 банківські установи залишаються генератором соціально-економічних перетворень у державі, спрямовуючи кошти у реальний сектор економіки. Зважаючи на провідну роль банківського сектору у фінансовій системі України та його значний інвестиційний потенціал, постає необхідність ґрунтовного дослідження процесів та напрямів вкладення залучених банками вільних коштів у розрізі цільового спрямування, що і передбачає кредитно-інвестиційна діяльність [14].

Кредитно-інвестиційна діяльність банку формує позитивний ефект як для самої банківської установи у вигляді основного джерела прибутку, так і для економіки усєї країни, створюючи умови для розширеного відтворення, сприяючи структурним перетворенням, забезпечуючи розв'язання соціально-економічних проблем. Активне ведення банками кредитної, а особливо інвестиційної діяльності у вітчизняній економіці сприяє не лише зростанню та стабілізації економічної системи України, а й підвищенню її конкурентоздатності у міжнародному економічному середовищі і зростанню довіри потенційних іноземних інвесторів та їхньої зацікавленості у вкладенні коштів у вітчизняні підприємства [2].

Щоб розглянути сутність та види інвестиційної політики банків в Україні ми досліджуємо таке:

- історію походження терміна;

- поняття «інвестиційна політика» у науковій літературі;
- тлумачення даного поняття у нормативних документах;
- визначення відмінності поняття «інвестиційна політика банку» від поняття «інвестиційна політика»;
- підходи до класифікації видів інвестиційної діяльності взагалі та інвестиційної діяльності банків зокрема в науковій літературі.

Розглянемо основні підходи до визначення інвестиційної політики банку різними науковцями (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Тлумачення поняття «інвестиційна політика банку» у науковій літературі*

З/п	Автор / Джерело	Визначення
1	2	3
1	Сидоренко В.А. [28]	здійснення фінансування банківських ресурсів у реальний та фінансовий сектори економіки
2	Петик М.І., Батенчук М. Ю. [14]	розміщення ресурсів банківською установою у цінні папери та похідні фінансові інструменти
3	Калусенко В. В. [4]	реалізація політики вкладенням банком власних або залучених ресурсів у активи (цінні папери, рухоме й нерухоме майно тощо)
4	Онiкiєнко С.В.[11]	заходи банку з придбання фондових інструментів
5	Паласевич М.Б. [13]	комплекс заходів банку з розміщення ресурсів у профільні та непрофільні активи з метою підвищення ринкової вартості капіталу
6	Озерчук О.В. [10]	системний комплекс засобів з забезпечення та формування довготрочної стратегії інвестиційного розвитку банку на ринку капіталів
7		
8	Побоча К.П [15]	«сукупність обґрунтованих стратегічних дій керівництва і працівників банку з надання банківських ресурсів з метою підвищення ефективності банківської діяльності, платоспроможності та зменшення рівня ризику»
9	Леонов С.В [6].	«надання грошових коштів на довготерміновій основі на умовах платності, поверненості, строковості з метою реалізації інвестиційних проектів»

*Складено автором за джерелами [28, 14, 4, 13, 11, 10, 15, 6]

Як видно з Табл. 1.1, на сьогодні дискусійним залишається і визначення інвестиційної діяльності банків як окремого виду діяльності. Так, Побоча К.П.

[15] та Леонов С.В. [6] визначають таку діяльність банків як «сукупність обґрунтованих стратегічних дій керівництва і працівників банку з надання банківських ресурсів з метою підвищення ефективності банківської діяльності, платоспроможності та зменшення рівня ризику». Це визначення має декілька недоліків: не враховано напрями вкладення фінансових ресурсів банку, що упускає висвітлення інвестиційної частини діяльності; визначено вплив лише на банківську установу без розкриття наслідків для інших суб'єктів кредитних чи інвестиційних угод. У доповнення до наведеного Онікієнко С.В. [11], Петик М.І., Батенчук М. Ю. [14] та Калусенко В. В. [4] під поняттям «інвестиційна політика банку» розуміють процес здійснення банком інвестицій. З нашої точки зору, вона не дає чіткого визначення, у які інструменти ці інвестиції можуть бути здійснені. Натомість у визначенні конкретизовано інструменти здійснення інвестиційної політики банку - цінні папери та похідні фінансові інструменти.

Паласевич М.Б. [13], Сидоренко В.А. [28], Озерчук О.В. [10] визначають банківську політику інвестування як «системний комплекс засобів з забезпечення та формування довготрокової стратегії інвестиційного розвитку банку на ринку капіталів, механізм узгодження основних інвестиційних цілей розвитку банку». Таке визначення є зрозумілим і співзвучним із загальноприйнятим тлумаченням кредиту у науковій економічній і фінансовій літературі. Щодо банківських інвестицій, то автор поділяють їх на прямі, підякими розуміють «безпосередні вкладення в статутний фонд підприємств через купівлю паїв», та портфельні – «придбання цінних паперів: пайових (акцій) та боргових (облігацій)». Проте інші автори більше схиляються до тлумачення терміна «інвестиційна політика банку» у широкому розумінні. Для прикладу, Рудалева Л. характеризує дану політику як «комплекс усіх напрями розміщення ресурсів комерційного банку, а також операцій з розміщення грошових коштів на певний термін з метою набуття доходу» [14].

Визначення окремих сутнісних ознак інвестиційної політики банківської установи міститься у характеристиці інвестиційної діяльності з точки зору ряду нормативних документів, що наведені у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Визначення «інвестиційної діяльності банку» у нормативних документах України*

№ з/п	Джерело	Характеристика трактування інвестиційної діяльності
1	Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» [25]	операції з фінансовими активами за власний рахунок чи за рахунок цих осіб
2	Закон України «Про банки і банківську діяльність» [17]	діяльність банку щодо вкладення у інструменти фондового ринку
3	Закон України «Про інвестиційну діяльність» [22]	розміщення коштів у фінансові інструменти

*Складено автором за джерелами [17, 22, 25]

Як видно з табл. 1.2, у законодавстві України, беручи до уваги термінологічну базу, чітко окреслено трактування інвестиційної діяльності банку як процесу розміщення ресурсів у інструменти фондового ринку. При цьому, відмічаючи специфіку саме інвестиційної політики, то законодавство України не містить чітких вимог або положень, в яких би вказувалося роз'яснення сутності даного терміну [17].

Можна сказати, що банки виступають в якості посередників у процесі кругообороту фінансових ресурсів, забезпечуючи тим самим збалансування окремих сегментів ринку фінансових інструментів за рахунок здійснення вкладень в цінні папери. Ключовою функцією банків у сфері формування інвестиційної політики є мобілізація вільних фінансових ресурсів в економіці і їх спрямування у інвестиційні інструменти через механізму фондового ринку. Також банки можуть здійснювати інвестування за рахунок власних коштів. Таким чином, актуальність проблематики дослідження полягає у визначенні

особливостей та передумов оптимальної інвестиційної політики банків, яка б забезпечувала збалансування інвестиційного портфелю.

Об'єкти інвестиційної політики банків показано нами на рис. 1.1.

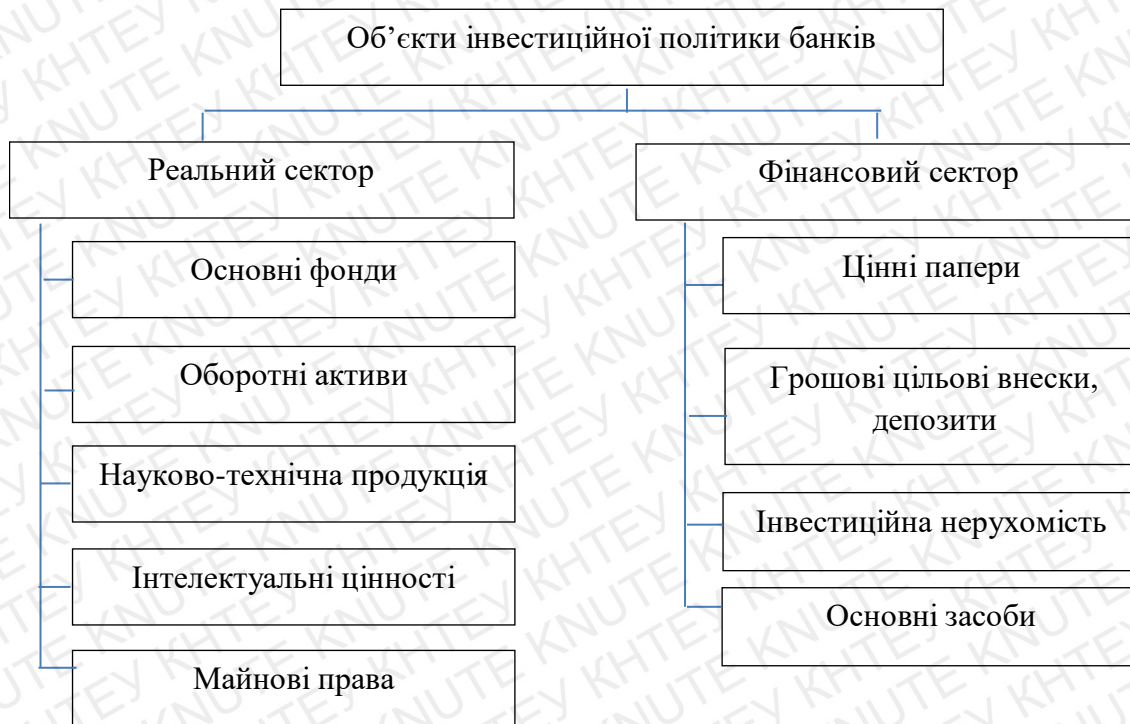

Рис. 1.1. Об'єкти інвестиційної політики банків згідно чинного законодавства

*Складено автором за джерелами [22]

Таким чином, як свідчать результати проведеного дослідження, поняття «інвестиційна політика банку» стосовно різних нормативних документів, сам процес здійснення інвестиційної політики банківської установи варто розуміти як розміщення ресурсів у фінансові інструменти та інші активи.

Класифікація методів управління портфелем цінних паперів за термінами погашення [26] наведено в Додатку Б. Розглянемо основні наукові підходи до класифікації інвестиційної політики банків в науковій літературі (табл. 1.3).

Як видно з табл. 1.3, у науковій літературі існують різні підходи до класифікації видів інвестиційної політики. В рамках кожного підходу виділено специфічні для нього критерії класифікації видів інвестиційної політики. При цьому варто звернути увагу на особливості класифікації інвестиційної політики, яке надається авторами Калусенко В. В. [4], Онікієнко С.В. [35] та

Паласевич М.Б. [13]. На думку вчених, за напрямками здійснення інвестування можна виділити такі види інвестиційної активності банків: вкладення у розвиток бізнесу, розміщення ресурсів у портфель цінних паперів та дольове фінансування інвестиційної діяльності.

Таблиця 1.3

Підходи до класифікації інвестиційної політики банків у науковій літературі*

№ з/п	Автор / Джерело	Підхід	Види
1	Онiкiєнко С.В. [11] Озерук О.В. [10]	за напрямками вкладення коштів:	здійснення вкладень у реальні активи; розміщення ресурсів у фінансові активи.
2	Калусенко В. В. [4] Онiкiєнко С.В. [35] Паласевич М.Б. [13]	за об'єктами вкладення коштів:	розміщення ресурсів у реальний сектор; розміщення ресурсів у фінансовий сектор. за напрямками здійснення інвестування: вкладення у розвиток бізнесу; розміщення ресурсів у портфель цінних паперів; дольове фінансування інвестиційної діяльності.
3	Сидоренко В.А. [27] Петик М.І., Батенчук М. Ю. [14]	за строками здійснення:	- інвестування на короткий термін (до 1-го року); - інвестування на термін середньої тривалості (1-3 роки); - довгострокове інвестування (3-5 років). за формою: прямі інвестиції; портфельні інвестиції

*Складено автором за джерелами [11, 10, 4, 35, 13, 27, 14]

Наведені критерії класифікації відбивають далеко не повний перелік видів інвестиційної політики, але вважаються основними. На нашу думку найбільш вичерпним підходом до класифікації видів інвестиційної політики може бути поєднання 1-го та 2-го підходів.

Як уже згадувалось, відповідно до об'єкту вкладення коштів можна виділити вкладення в реальні економічні активи (реальні інвестиції) і вкладення у фінансові активи (фінансові інвестиції) (рис. 1.2).

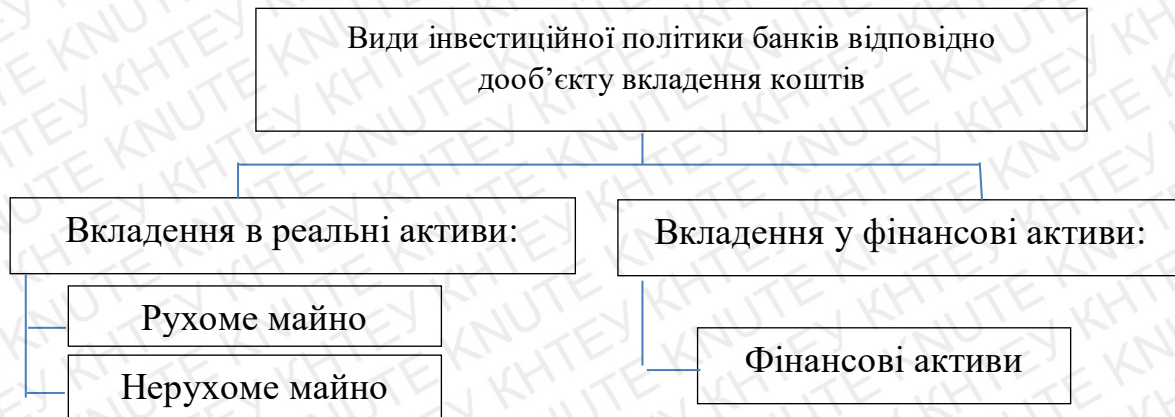

Рис. 1.2. Види інвестиційної політики банків відповідно до об'єкту вкладення коштів

*Складено автором за джерелами [11, 10, 4, 35, 13, 27, 14]

Залежно від мети вкладень банківські інвестиції можуть бути прямими, спрямованими на забезпечення безпосереднього управління об'єктом інвестування; портфельними, що не переслідують цілей прямого управління інвестиційним об'єктом, а здійснюються з розрахунку на отримання доходу у вигляді потоку відсотків і дивідендів або внаслідок зростання ринкової вартості активів [44] (рис. 1.3).

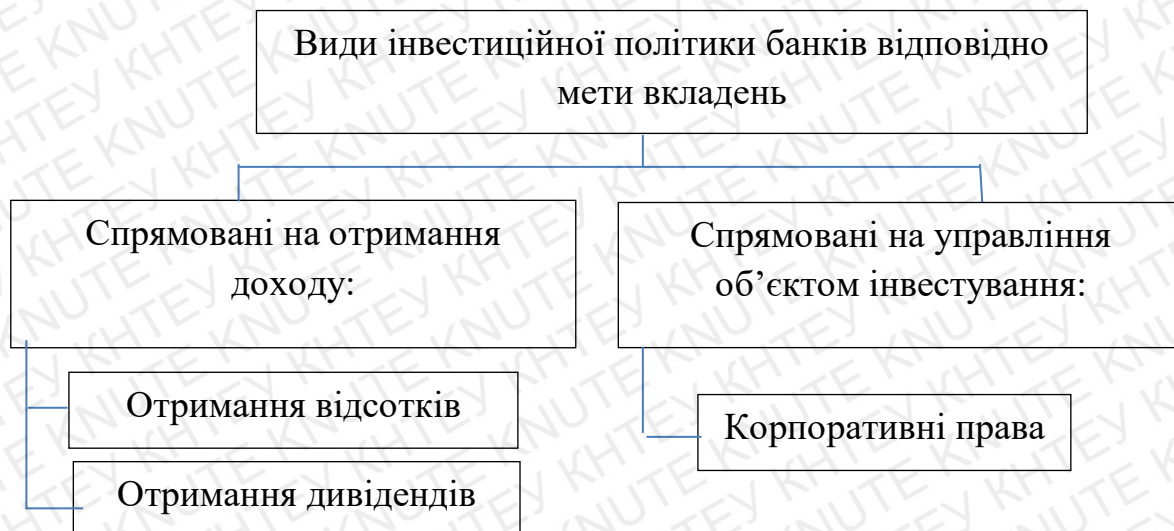

Рис. 1.3. Види інвестиційної політики банків відповідно до мети вкладень

*Складено автором за джерелами [11, 10, 4, 35, 13, 27, 14]

З нашої точки зору також варто звернути увагу на класифікацію видів інвестиційної політики, що визначена у нормативних актах України, зокрема в Законі «Про інвестиційну діяльність» (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Класифікація видів інвестиційної політики банків, визначена у нормативних актах*

№ з/п	Критерій	Види
1	Об'єкт інвестування	реальні активи; капітал
2	Джерела фінансування інвестиційної політики	власний капітал позиковий капітал
3	Строк інвестування	короткострокове (до 1 року) довгострокове (більше 1 року)
4	Предмет інвестування	державний сектор; приватний сектор

*Складено автором за джерелами [17, 22, 25]

Як видно з табл. 1.3 та 1.4, залишається відкритим питання стосовно змісту прямих інвестицій щодо діяльності банків. Одночасно законодавство забороняє банкам приймати участь у виробництві. Проте за умови отримання письмового дозволу Національного банку України банківські установи мають право здійснювати інвестиції у статутні фонди та акції інших юридичних осіб [2]. Напрямки прямого інвестування банками наведено у табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Напрямки прямого інвестування банками *

№ з/п	Напрями інвестування	Характеристика
1	пряме фінансування інвестиційних проєктів	вкладення банку у реальні активи, зокрема у розвиток бізнесу, нерухоме майно, тощо
2	вкладення в цінні папери	інвестування банку в інструменти фондового ринку, що приносять дохід

*Складено автором за джерелами [11]

На нашу думку, інвестиційну діяльність банків в мікроекономічному аспекті - з точки зору банку як економічного суб'єкта - можна розглядати як діяльність, у процесі якої банк виступає в якості інвестора, вкладаючи свої ресурси на термін у створення або придбання реальних активів і купівлю фінансових активів з метою отримання прямих і непрямих доходів. Разом з тим

інвестиційна політика банків має й інший аспект, пов'язаний із здійсненням їх макроекономічної ролі як фінансових посередників.

З огляду на це, можна виділити основні характерні риси інвестиційно-орієнтованих банків. Вони полягають у такому (табл. 1.6):

Таблиця 1.6

Характерні риси інвестиційно-орієнтованих банків*

№з/п	Риси
1	велика універсальна кредитна установа поєднує велику кількість допустимих видів діяльності на ринку цінних паперів, а також на деяких інших фінансових ринках;
2	головною вважається діяльність щодо залучення фінансування за рахунок цінних паперів;
3	банк, будучи самостійною, ліквідною та кредитною установою оперує, передусім, на оптових фінансових ринках;
4	пріоритетність використання вбачається у середньо- та довгострокових вкладеннях;
5	цінні папери є основою його кредитно-інвестиційного портфелю, при цьому більшість банків більшою мірою орієнтуються на недержавні цінні папери;
6	банк вступає у взаємини з усіма учасниками ринку інвестування;
7	саме банки в умовах високої невизначеності на досліджуваному ринку виявляються практично єдиним інститутом, здатним вирішувати комплекс завдань щодо ідентифікації, оцінки, аналізу, управління, контролю та моніторингу специфічних ризиків інвестування;
8	банки мають виключне право здійснювати розрахунково-касові операції, що забезпечує їм доступ до позикових ресурсів у великих обсягах навіть у таких економічних умовах, при яких інші посередники ринку інвестування зіштовхуються з різким скороченням операцій

*Складено автором за джерелами [10]

Діяльність банків у сфері інвестиційних відносин характеризується рядом особливостей: значний ступінь державного регулювання з боку НБУ, що виявляється у встановленні обмежень для банків як учасників інвестиційного процесу з метою захисту банківської системи і відповідно – попередженні негативних наслідків від можливих інвестиційних ризиків; спеціальний суб'єктний склад відносин – головною фігурою, яка ініціює, організовує інвестування, вкладає власні та/або залучені кошти, несучи основні ризики за результати інвестування, є банк; метою банківського інвестування виступає отримання комерційного результату; банківське інвестування має “грошовий

характер”, що пояснюється позичковим надходженням джерел фінансування інвестицій [3].

Отже, нами було здійснено огляд підходів вітчизняних науковців до визначення сутності поняття « інвестиційна політика банку» на основі праць вітчизняних та зарубіжних науковців, проведено їх порівняльний аналіз. Нами було окреслено поняття інвестиційної політики банку як системного комплексу засобів з забезпечення та формування довготрокової стратегії інвестиційного розвитку банку на ринку капіталів, механізм узгодження основних інвестиційних цілей розвитку банку. В межах різних наукових підходів було виділено специфічні для нього критерії класифікації видів інвестиційної політики. Виходячи з вищевикладеного можна сказати, що основними критеріями інвестиційної політики є: об’єкти вкладення коштів (інвестування у реальні активи, інвестування у фінансові активи); напрямки здійснення інвестування (інвестиції у розвиток бізнесу, формування інвестиційного портфеля банку, участь у кредитуванні інвестиційних проєктів); строки здійснення (короткострокове інвестування (до 1-го року), середньострокове інвестування (1-3 роки), довгострокове інвестування (3-5 років); форма (пряме інвестування, портфельне інвестування). Також нами було виконано дослідження нормативно-правової бази щодо управління інвестиційної політики банку в Україні. У процесі дослідження ми зіштовхнулись з такими проблемами: відсутність єдиної точки зору авторів на предмет дослідження, наявність значної кількості розмитих понять, несистематизованість законодавства, тощо.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1. Дослідження інвестиційної політики банків України

Щоб провести дослідження інвестиційної політики АТ КБ «Приватбанк», ми проаналізували:

- 1) основні особливості інвестиційної діяльності в банківському секторі України;
- 2) динаміку та структуру інвестиційного портфелю АТ КБ «Приватбанк» за 2019-2021 рр.;
- 3) особливості формування інвестиційної політики АТ КБ «Приватбанк» та її основні слабкі сторони на сучасному етапі розвитку.

Результатом реалізації банками інвестиційної політики упродовж 2016-2020 років є формування портфелю інвестицій, який відповідає сучасним тенденціям розвитку фондових ринків.

У даному питанні необхідно здійснити аналіз показників інвестиційної політики банків України в цілому, а також порівняти показники інвестиційного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» із загальними обсягами даного показника по банківській системі України. Показники обсягу інвестиційного портфелю по банківській системі України в цілому, а також по банку АТ КБ «ПриватБанк» наведено на рис. 2.1.

З даних рис. 2.1 можемо спостерігати, що станом на початок 2019 року обсяг інвестиційного портфелю банків по банківській системі України становив 480,6 млрд.грн, у тому числі інвестиційний портфель АТ КБ «ПриватБанк» складав 180,1 млрд.грн. Станом на 01.01.2020 р. відбулося зростання обсягу інвестиційного портфелю банків по банківській системі України на 12,2% до рівня 539,5 млрд.грн, а обсяг інвестиційного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» скоротився на 15,5% до рівня 152,2 млрд.грн.

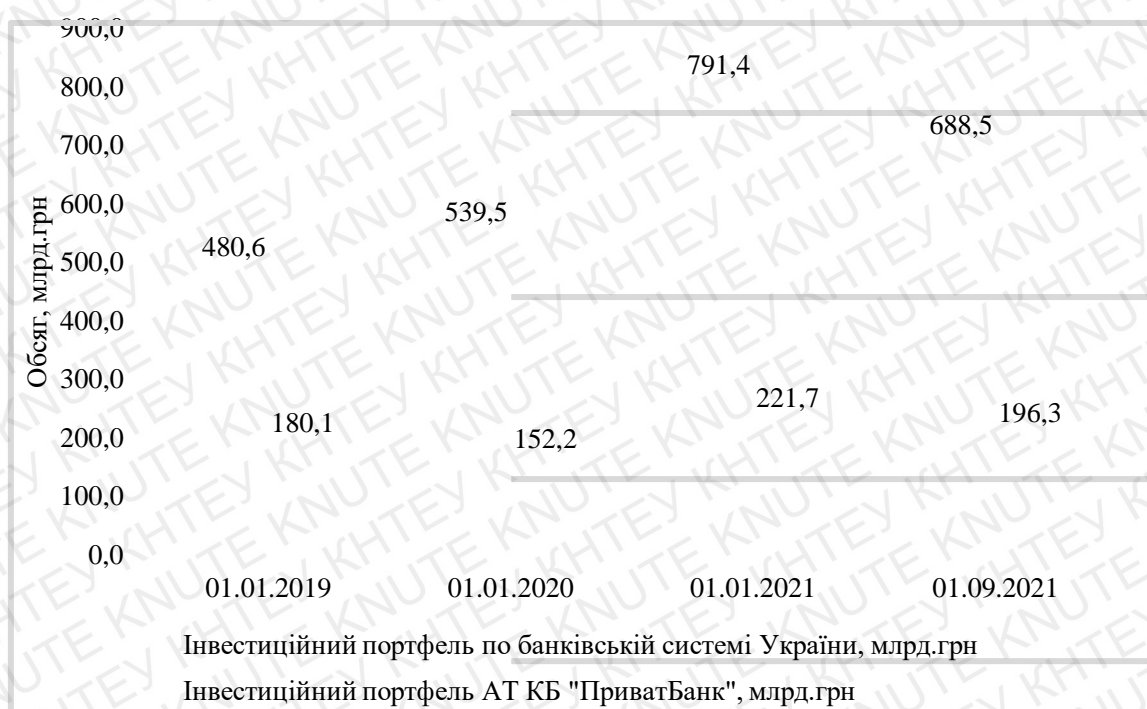

Рис. 2.1 Динаміка обсягу інвестиційного портфелю по банківській системі України та АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2021(9міс) рр.

*складено автором на основі [10, 36]

Станом на 01.01.2021 р. відбулося подальше зростання обсягу інвестиційного портфелю банків по банківській системі України на 46,7% до рівня 791,4 млрд.грн, а обсяг інвестиційного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» збільшився на 45,7% до рівня 221,7 млрд.грн.

За 9 місяців 2021 року відбулося скорочення обсягу інвестиційного портфелю банків по банківській системі України на 13,0% до рівня 688,5 млрд.грн, а обсяг інвестиційного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» скоротився на 11,5% до рівня 196,3 млрд.грн. Основною причиною скорочення інвестиційного портфелю у 2021 році були відтік капіталу та скорочення рівня інвестування банками у інструменти фондового ринку.

Характеризуючи формування інвестиційного портфелю по банках України варто також порівняти його з показником ВВП, а також співставити між собою показники обсягу інвестиційного портфелю по банку АТ КБ «ПриватБанк» та банківській системі (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Динаміка інвестиційного портфелю по банківській системі України
за 2018–2020 (січ.-вер.) роки (станом на дату), млрд.грн**

Показники	Станом на:				Зміна (+/-), у %		
	01.01. 2019	01.01. 2020	01.01. 2021	01.09. 2021	01.2019 - 01.2020	01.2020 - 01.2021	01.2021 - 07.2021
1	2	3	4	5	6	7	8
Інвестиційний портфель по банківській системі України, млрд.грн	480,6	539,5	791,4	688,5	12,2	46,7	-13,0
Інвестиційний портфель АТ КБ "ПриватБанк", млрд.грн	180,1	152,2	221,7	196,3	-15,5	45,7	-11,5
Валовий внутрішній продукт, млрд.грн	3558,0	3974,6	4194,1	3734,4	11,7	5,5	-
Частка інвестиційного портфелю банківської системи України у ВВП, %	13,5	13,6	18,9	18,4	0,1	5,3	-0,4
Частка інвестиційного портфелю АТ КБ "ПриватБанк" у ВВП, %	5,1	3,8	5,3	5,3	-1,2	1,5	-0,03
Частка інвестиційного портфелю АТ КБ "ПриватБанк" у інвестиційному портфелі банківської системи України, %	37,5	28,1	28,0	28,5	-9,4	-0,1	0,5

*складено автором на основі [10, 36]

Варто порівняти показники обсягів інвестиційного портфелю банків а показник ВВП України у даїнімці за 2019-2021 роки. Так, упродовж 2019 року можна було помітити, що з 01.01.2019 р. по 01.01.2020 р. темпи зростання ВВП були майже еквівалентні темпам зростання інвестиційного портфелю по банківській системі України.

Так, у 2019 році значення номінального ВВП відзначалося позитивною тенденцією у зміні – можна було спостерігати приріст на 11,7%, що

повторювало динаміку інвестиційного портфелю банків – який по банківській системі України збільшився на 12,2%.

Це може свідчити про те, що процеси розвитку інвестиційних процесів за участю банківської системи у цьому періоді були порівняними із рівнем економічного зростання.

Упродовж 2020 року було помітним відчутне зростання інвестиційного портфелю банків на 46,7% проти незначного зростання ВВП на рівні 5,5%. Основною причиною такого зростання було збільшення інвестицій банків у облігації внутрішньої державної позики (ОВДП), які були емітовані державою для підтримки національної економіки. Досить цікаво відмітити, що аналогічний прийом також використовув і уряд Китаю у 2020 році як один з інструментів досягнення макростабільності в умовах пандемії. У 2021 (9міс) році уряд активно погашав частину викуплених раніше банками ОВДП, що спричинило до скорочення інвестиційного портфелю на 13%.

Характеризуючи динаміку обсягів ВВП в економіці України та інвестиційного портфелю банківської системи, можемо зробити висновки про те, що показник частки інвестиційного портфелю банків по відношенню до ВВП коливався в межах 13-18% упродовж 2019-2021 рр. У той же час, у 2021 рр. можна було спостерігати зростання частки інвестиційного портфелю АТ КБ "ПриватБанк" у структурі ВВП з 12,7% станом на початок 2021 року до 14,1% станом на 01.09.2021. Варто також додати, що у 2019-2020 роках даний показник скоротився сумарно за два роки на 5,2% переважно за рахунок зниження обсягу вкладень у цінні папери банком АТ КБ "ПриватБанк".

Аби зрозуміти основні особливості формування структури інвестиційного портфелю банків, варто розглянути його склад за основними структурними елементами (табл. 2.2).

Більшість вітчизняних банків протягом 2019-2021(8 міс) років здійснювала нарощування інвестиційного портфелю насамперед шляхом збільшення обсягів вкладень в облігації внутрішньої державної позики (ОВДП).

Таблиця 2.2

Динаміка складу інвестиційного портфелю банків України за 2019-2021 (8міс) рр., млн.грн

Показники	Станом на:				Зміна (+/-), у %		
	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2021	01.09.2021	01.2019 - 01.2020	01.2020 - 01.2021	01.2021 - 09.2020
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	480615	539466	791373	688512	12,2	46,7	-13,0
у т.ч.							
-вкладення в цінні папери	72264	162020	188579	120914	124,2	16,4	-35,9
-у т.ч.вкладення в цінні папери нерезидентів	908	10386	14487	5240	1043,8	39,5	-63,8
-вкладення у ОВДП	407443	367060	588307	562358	-9,9	60,3	-4,4

* складено автором на основі: [10]

З даних табл. 2.2 можемо бачити, що станом на 01.01.2019 року обсяг інвестиційного портфелю банків становив 480615 млн.грн, у тому числі вкладення у ОВДП склали 407443 млн.грн, а вкладення у цінні папери компаній-нерезидентів – 908 млн.грн. Станом на 01.01.2020 року обсяг інвестиційного портфелю банків збільшився на 12,2% і становив 539466 млн.грн, у тому числі інвестиції у ОВДП скоротились на 9,9% і склали 367060 млн.грн, а вкладення у цінні папери – збільшились на 124,2%, у тому числі в цінні папери компаній-нерезидентів – зросли на 1043,8% і склали 10386 млн.грн.

Упродовж 2020-го року року обсяг інвестиційного портфелю банків збільшився на 46,7% становив 791373 млн.грн, у тому числі інвестиції у ОВДП зросли на 60,3% і склали 588307 млн.грн, а вкладення у цінні папери – збільшились на 16,4%, у тому числі у цінні папери компаній-нерезидентів – зросли на 39,5% і склали 14487 млн.грн.

Станом на 01.09.2021 року обсяг інвестиційного портфелю банків знизився на 13,0% становив 688512 млн.грн, у тому числі інвестиції у ОВДП

скоротились на 4,4% і склали 562358 млн.грн, а вкладення у цінні папери – скоротилися на 35,9%, у тому числі у цінні папери компаній-нерезидентів – суттєво знизились на 63,8% і склали 5240 млн.грн.

Динаміку структури інвестиційного портфелю банків подано на рис. 2.2.

Питома вага обсягів вкладень банків у цінні папери, які оберталися на фондовому ринку, в інвестиційному портфелі на початок 2021 року практично слабо змінилася у порівнянні з 2019 роком – воона збільшилась усього на 2,6%, тоді як частка вкладень у ОВДП скоротилася з 85,0% до 82,4%. Також в певній мірі відбулося поступове зростання і частки вкладень в цінні папери компаній-нерезидентів. Банки поступово збільшують інтерес до вкладень в цінні папери комерційних компаній. Якщо в 2013 р. обсяг їх інвестицій в корпоративні інструменти становив 37,4 млрд. грн, то в 2020 р. даний показник склав 188,6 млрд грн, що більше майже у 5 разів.

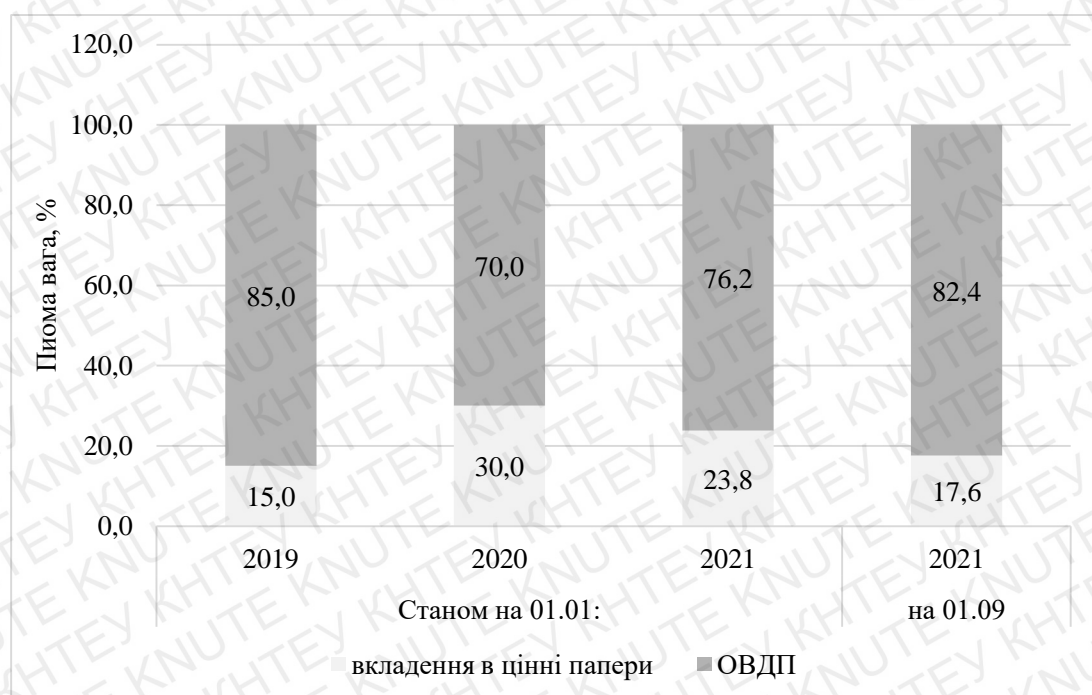

Рис. 2.2. Динаміка обсягу інвестиційного портфелю по банківській системі України за 2018-2021(8міс) рр.

*складено автором на основі [10]

Тенденцію до зростання обсягу інвестування банків в цінні папери можна пояснити реформуванням фондового ринку, встановлення більш прозорих

правил гри на ньому. Також варто відмітити, що одним з факторів поліпшення інвестиційного клімату на фондовому ринку було скорочення обсягу «сміттєвих акцій» упродовж 2015-2019 рр.

Серед основних заходів, що дозволять забезпечити нарощування інвестиційного потенціалу вітчизняних банків, слід виокремити: розробку та реалізацію стратегії розвитку вітчизняної банківської системи в умовах функціонування економіки інноваційного типу; доформування статутного капіталу вітчизняних банків відповідно до вимог НБУ; злиття невеликих банків з метою підвищення їх конкурентних переваг на банківському ринку; нарощування депозитної бази банківських установ за рахунок підвищення довіри у суспільстві до банків як до депозитних інститутів; вихід на прибуткову діяльність банківської системи країни і використання банківського прибутку на цілі інвестиційного розвитку; посилення вимог до систем управління ризиками в банківській діяльності для зменшення обсягів відволікання банківських ресурсів у проблемні кредити; вдосконалення державного регулювання банківської діяльності, посилення вимог до капіталізації банків тощо. Реалізація зазначених заходів дозволить суттєво наростити інвестиційний потенціал банківської системи країни та підвищити значення цих фінансових установ в кредитно-інвестиційному забезпеченні економічного зростання.

Важливими показниками, що виражають активність банків у сфері кредитування в економіці, є коефіцієнт інвестиційної активності, що виражає співвідношення між обсягами інвестиційного портфеля банків та обсягами активів (рис. 2.3). Характеризуючи показники інвестиційної активності в банківській системі України, варто відмітити, що було помітним збільшення обсягів активів працюючих банків. Коефіцієнт кредитної активності, який відображає частку інвестиційного портфелю в загальних активах банків набув найбільшого значення на початок 2019-го року, і найменшого – станом на 1.09.2021 року.

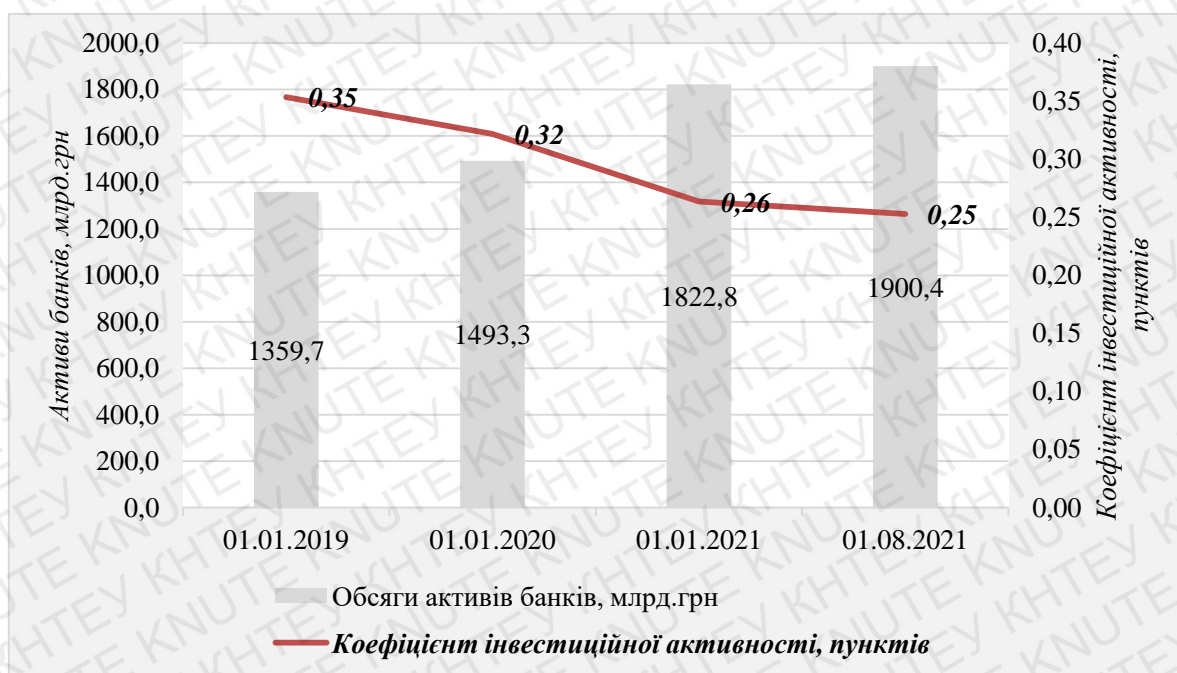

Рис. 2.3. Показники інвестиційної активності банків України за період 2019-2021 (9 міс) рр.

*складено автором на основі [10]

Він характеризує загальний рівень інтенсивності інвестиційної політики: у 2019 році величина коефіцієнта була вищою 0,35, а у 2021 році – даний показник знизився до 0,25. Тобто, банки скорочували частку інвестиційних активів в загальній структурі інвестиційного портфелю.

Виходячи з викладеного, варто відмітити наявність певних проблем, які сьогодні присутні у інвестиційній політиці банків України (Додаток В).

Підвищення ефективності банківської інвестиційної діяльності на ринку цінних паперів може бути досягнуто за рахунок раціонального розміщення нагромадженого інвестиційного капіталу в ефективних фондових інструментах. На сьогодні це завдання залишається надзвичай складним, адже на вітчизняному ринку спостерігається брак ефективних цінних паперів, особливо в корпоративному сегменті, та замалий “фрі-лот” акцій. Державному регулятору слід оптимізувати вимоги до емітентів емісійних цінних паперів та стимулювати процеси більш активного включення акцій в реєстри українських фондових бірж. Лише за умови збільшення кількості фондових інструментів в

реєстрах фондових бірж банкам вдасться досягнути оптимального співвідношення в розподілі інвестицій між державними і корпоративними цінними паперами.

Потребує удосконалення система управління інвестиційними ризиками на ринку цінних паперів та подальше проведення лібералізації валютного законодавства, що дозволить включати до складу банківського портфеля цінні папери іноземних емітентів. Заслуговує на поширення західна практика вкладення банківських ресурсів у корпоративні цінні папери високоприбуткових суб'єктів господарювання, зокрема венчурних та інноваційних підприємств, з залученням державних гарантій. Реалізація зазначених заходів буде сприяти розробці більш гнучких інвестиційних стратегій банків щодо вкладень у фондові інструменти та більш ефективному використанню нагромаджених інвестиційних ресурсів як в цілях прискорення темпів економічного зростання країни, так і підвищення рентабельності інвестиційної діяльності досліджуваних установ.

Отже, у 2021 рр. можна було спостерігати зростання частки інвестиційного портфелю АТ КБ "ПриватБанк" у структурі ВВП з 12,7% станом на початок 2021 року до 14,1% станом на 01.09.2021. Варто також додати, що у 2019-2020 роках даний показник скоротився сумарно за два роки на 5,2% переважно за рахунок зниження обсягу вкладень у цінні папери банком АТ КБ "ПриватБанк". Основною причиною скорочення інвестиційного портфелю у 2021 році були відтік капіталу та скорочення рівня інвестування банками у інструменти фондового ринку. Характеризуючи динаміку обсягів ВВП в економіці України та інвестиційного портфелю банківської системи, можемо зробити висновки про те, що показник частки інвестиційного портфелю банків по відношенню до ВВП коливався в межах 13-18% упродовж 2019-2021 рр. У той же час, у 2021 рр. можна було спостерігати зростання частки інвестиційного портфелю АТ КБ "ПриватБанк" у структурі ВВП з 12,7% станом на початок 2021 року до 14,1% станом на 01.09.2021. Варто також додати, що у 2019-2020 роках даний показник скоротився сумарно за два роки на 5,2%

переважно за рахунок зниження обсягу вкладень у цінні папери банком АТ КБ "ПриватБанк".

2.2. Аналіз інвестиційної політики ПАТ КБ «Приватбанк»

У даному питанні необхідно проаналізувати особливості організації інвестиційної діяльності АТ КБ «Приватбанк» та ключові показники її здійснення, до яких відносяться: 1) обсяг інвестиційного портфелю банку; 2) структура інвестиційного портфелю банку.

Склад портфелю фінансових інвестицій банку АТ КБ «Приватбанк» можна визначити наступним чином (табл. 2.3). Формування власного підходу до портфельних інвестицій АТ КБ «Приватбанк» здійснює, виходячи із своїх історичних традицій, стратегічного плану розвитку, а також - оперативного-тактичних інтересів.

Таблиця 2.3

Склад портфелю фінансових інвестицій банку АТ КБ «Приватбанк»

№ з/п	Складові портфелю фінансових інвестицій	Зміст
1	Інвестиційні цінні папери за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	боргові довгострокові державні ЦП з включеним опціоном
2	Інвестиційні цінні папери за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	- боргові державні довгострокові ЦП - валютні боргові державні середньострокові ЦП - боргові державні середньострокові ЦП - валютні боргові державні короткострокові ЦП - боргові державні короткострокові ЦП - облігації довгострокові емітовані
3	Інвестиційні цінні папери за амортизованою собівартістю	Облігації, емітовані Державною іпотечною установою (ДІУ), довгострокові

*складено автором за даними [32]

Портфель цінних паперів банку в основному представлений державними та муніципальними цінними паперами. Інвестиції у державні цінні папери є

основним напрямком здійснення інвестицій банком. Придбання державних цінних паперів у портфель банку може бути обумовлене розміщення банком вільних грошових ресурсів на міжбанківському ринку. Купівля державних цінних паперів в портфель банку розглядається як потенційно можливий напрямок інвестиційної діяльності. Рішення щодо здійснення інвестицій в державні цінні папери приймаються у відповідності з актами внутрішнього регулювання банку.

Надалі проведемо аналіз формування портфелю інвестиційних цінних паперів банку. Для цього використано дані фінансової звітності в частині інвестиційної діяльності, які наведено також в Додатку Г.

Як свідчать дані банку, в цілому обсяг портфеля цінних паперів не мав визначеної тенденції до зниження чи зростання. У 2019 році портфель інвестиційних цінних паперів банку АТ КБ «Приватбанк» незначно скоротився на 1,8% і склав 84680 млн.грн (рис. 2.4).

Рис. 2.4. Динаміка портфеля цінних паперів банку АТ КБ «Приватбанк» за 2019-2021 (8 міс) рр.

*складено автором за даними фінансової звітності [32]

У 2020 році зростання обсягу інвестиційного портфеля цінних паперів становило 19 % до рівня 100750 млн.грн, а у 2021 (8 міс) році можна було

спостерігати скорочення інвестиційного портфелю на 3,8%. Однак, за 2019-2021 рк інвестиційний портфель банку в цілому зріс на 12,4%.

Розглянемо показники динаміки обсягів портфелю цінних паперів АТ КБ «Приватбанк» (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

**Показники динаміки обсягів портфелю цінних паперів АТ КБ
«Приватбанк» за 01.01.2019-01.06.2021 рр.**

Показники	Станом на:				Зміна (+/-), у %		
	01.01. 2019	01.01. 2020	01.01. 2021	01.06. 2021	01.2019 - 01.2020	01.2020 - 01.2021	01.2021 - 06.2021
<i>1. Інвестиційні цінні папери за справедливою вартістю через прибуток чи збиток</i>	86244	84680	100750	93968	-1,8	19,0	-6,7
- у т.ч. боргові довгострокові державні ЦП з включеним опціоном	86244	84680	100750	93968	-1,8	19,0	-6,7
<i>2. Інвестиційні цінні папери за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>	79299	66602	119196	102104	-16,0	79,0	-14,3
- у т.ч. боргові державні довгострокові ЦП	52586	55639	53155	51734	5,8	-4,5	-2,7
- у т.ч. валютні боргові державні середньострокові ЦП	7588	2133	23966	13219	-71,9	1023,6	-44,8
- у т.ч. боргові державні середньострокові ЦП	1821	585	21084	19437	-67,9	3504,1	-7,8
- у т.ч. валютні боргові державні короткострокові ЦП	12441	-	15808	3371	-100,0	100,0	-78,7
- у т.ч. боргові державні короткострокові ЦП	4770	8245	5183	14343	72,9	-37,1	176,7
- у т.ч. облігації довгострокові емітовані	93	-	-	-	-100,0	-	-
<i>3. Інвестиційні цінні папери за амортизованою собівартістю</i>	14577	875	1765	203	-94,0	101,7	-88,5
РАЗОМ	180120	152157	221711	196275	-15,5	45,7	-11,5

*складено автором за даними [32]

Станом на 01.01.2020 року обсяг інвестиційного портфелю АТ КБ «Приватбанк» зменшився на 27963,0 млн.грн, або на 15,5%. Варто відмітити, що упродовж 2019-го року відбулося зниження вартості довгострокових державних боргових ЦП з вбудованим опціоном на 1,8%, зниження вартості інвестиційних ЦП за справедливою вартістю на 16,0% (переважно за рахунок скорочення обсягу державних боргових довгострокових та короткострокових цінних паперів відповідно на 71,9% та на 100%).

Станом на 01.01.2020 року обсяг інвестиційного портфелю АТ КБ «Приватбанк» зріс на 69554 млн.грн, або на 45,7%. Упродовж 2020-го року відбулося зростання вартості довгострокових державних боргових ЦП з вбудованим опціоном на 19,0%, збільшення вартості інвестиційних ЦП за справедливою вартістю на 79,0% (переважно за рахунок зростання обсягу державних боргових довгострокових гривневих та валютних цінних паперів 1023,6% та 3504,1% та короткострокових державних боргових цінних паперів на 100%).

Станом на 01.01.2021 року обсяг інвестиційного портфелю АТ КБ «Приватбанк» зменшився на 25436 млн.грн, або на 11,5%. Упродовж першої половини 2021-го року відбулося зменшення вартості довгострокових державних боргових ЦП з вбудованим опціоном на 6,7%, збільшення вартості інвестиційних ЦП за справедливою вартістю на 14,3%.

Отже, в цілому зростання обсягу інвестиційного портфелю банку відбувалося під впливом розширення інвестиційної політики за рахунок придбання акцій, що належать підприємствам акціонерів банку.

Розглянемо показники структури портфелю цінних паперів АТ КБ «Приватбанк» (табл. 2.5).

Як бачимо з даних табл. 2.5, найбільшу частку в структурі інвестиційного портфелю цінних паперів займали інвестиційні ЦП за справедливою вартістю через інший сукупний дохід – їх питома вага коливалася в межах 44-53%. Також другою за важливістю категорією цінних паперів на балансі банку були

інвестиційні ЦП за справедливою вартістю через прибуток чи збиток - – їх питома вага коливалася в межах 45-55%.

Таблиця 2.5

**Показники динаміки обсягів портфелю цінних паперів АТ КБ
«Приватбанк» за 01.01.2019-01.06.2021 рр.**

Показники	Станом на:				Зміна (+/-), у %		
	01.01. 2019	01.01. 2020	01.01. 2021	01.06. 2021	01.2019 - 01.2020	01.2020 - 01.2021	01.2021 - 06.2021
<i>I</i>	2	3	4	5	6	7	8
<i>1. Інвестиційні цінні папери за справедливою вартістю через прибуток чи збиток</i>	48	55,7	45,4	47,9	16,2	-18,3	5,4
- у т.ч. боргові довгострокові державні ЦП з включеним опціоном	47,9	55,7	45,4	47,9	16,2	-18,3	5,4
<i>2. Інвестиційні цінні папери за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</i>	44,0	43,8	53,8	52,0	-0,6	22,8	-3,2
- у т.ч. боргові державні довгострокові ЦП	29,2	36,6	24,0	26,4	25,3	-34,4	9,9
- у т.ч. валютні боргові державні середньострокові ЦП	4,2	1,4	10,8	6,7	-66,7	671,1	-37,7
- у т.ч. боргові державні середньострокові ЦП	1,0	0,4	9,5	9,9	-62,0	2373,4	4,1
- у т.ч. валютні боргові державні короткострокові ЦП	6,9	0,0	7,1	1,7	-100,0	-	-75,9
- у т.ч. боргові державні короткострокові ЦП	2,6	5,4	2,3	7,3	104,6	-56,9	212,6
- у т.ч. облігації довгострокові емітовані	0,1	0,0	0,0	0,0	-100,0	-	-
<i>3. Інвестиційні цінні папери за амортизованою собівартістю</i>	8,1	0,6	0,8	0,1	-92,9	38,4	-87,0
РАЗОМ	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0	0,0

*складено автором за даними [32]

Головним ризиком для АТ КБ «Приватбанк» при здійсненні інвестиційної діяльності є зменшення корисності цінних паперів та інших вкладень Банку.

Проаналізуємо частку інвестицій в активах досліджуваного банку. Для цього скористаємося показниками фінансової звітності. Відповідні розрахунки наведено на рис. 2.5.

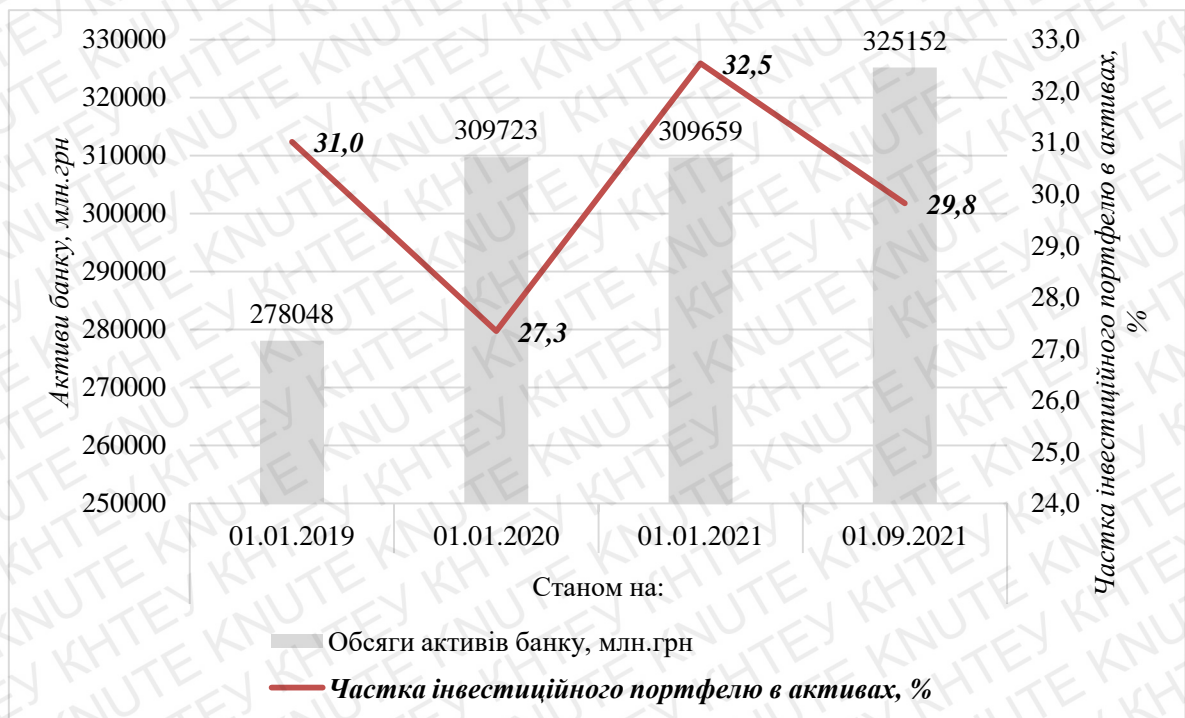

Рис. 2.5. Частка інвестицій банку АТ КБ «Приватбанк» в обсязі активів у 2019-2021 (8 міс) рр., %

*складено автором за даними фінансової звітності [32]

Як свідчать дані рис. 2.5, частка інвестицій банку в обсязі активів у 2011 році становила 15,4%. У 2015 році даний показник склав 28%. У 2016 році (станом на 30.09) показник частки інвестицій банку в обсязі активів збільшився до 34,1%. Організація інвестиційної діяльності регулюється внутрішніми положеннями про інвестиційну політику банку, які розробляються у відповідності до Законів України «Про банки і банківську діяльність» [2], «Про цінні папери та фондовий ринок» [1], Статуту АТ КБ «Приватбанк» та актів внутрішнього регулювання банку [55].

Даними положеннями визначається порядок та основні принципи інвестування коштів у цінні папери, порядок та принципи здійснення операцій з цінними паперами, принципи диверсифікації ризиків тощо.

Завдання інвестиційної політики АТ КБ «Приватбанк» відображено в табл. 2.6:

Таблиця 2.6

Завдання інвестиційної політики АТ КБ «Приватбанк»

№	Завдання
1	створення власної концепції щодо місця АТ КБ «Приватбанк» на національному ринку капіталів;
2	визначення пріоритетних напрямків інвестиційної діяльності з урахуванням тенденцій розвитку як банківської системи України, так і АТ КБ «Приватбанк»;
3	визначення пріоритетних операцій, які б гарантували оптимізацію ризиків.

*складено автором за даними банку [32]

АТ КБ «Приватбанк» може здійснювати такі операції (табл. 2.7):

Таблиця 2.7

Види інвестиційних операцій АТ КБ «Приватбанк»

№	Операції
1	організація купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів;
2	здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені (включаючи андеррайтинг);
3	здійснення інвестицій в статутний капітал, акції інших юридичних осіб, у основі засоби;
4	операції за дорученням клієнтів або від свого імені (з інструментами грошового ринку, з інструментами, що базуються на обмінних курсах та відсотках, з фінансовими ф'ючерсами та опціонами, довірче управління коштами та цінними паперами за договорами з юридичними та фізичними особами).

*складено автором за даними банку [32]

Згідно зі Статутом банку, Інвестиційний Комітет АТ КБ «Приватбанк» є основним органом, що формує інвестиційну політику банку. Основним завданням Інвестиційного Комітету досліджуваного банку є розробка стратегії та

прийняття рішень, пов'язаних з управлінням активами фондів, здійснюється колегіальним органом компанії з управління активами. Стратегія інвестування коштів визначається на підставі аналізу ринкової ситуації, який передбачає аналіз загальноекономічної ситуації, аналіз ситуації в різних галузях економіки, прогнозування динаміки та прибутковості фінансових ринків і цінних паперів конкретних емітентів або інвестиційної нерухомості, визначення прийнятної структури інвестиційного портфеля та прогнозування його прибутковості.

Розглядаючи особливості інвестиційної діяльності банку АТ КБ «Приватбанк» слід зауважити, що згідно з нормативними вимогами НБУ інвестиції банку в цінні папери з метою їх оцінки та відображення у бухгалтерському обліку класифікуються наступним чином (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Види інвестицій банку АТ КБ «Приватбанк» згідно з нормативними вимогами НБУ

№ з/п	Види інвестицій банку
1	операції з інвестиційною нерухомістю
2	операції з цінними паперами в портфелі на продаж
3	операції з основними засобами
4	інвестиції в асоційовані та дочірні компанії

*складено автором за даними банку [32]

За результатами аналізу портфелю цінних паперів АТ КБ «Приватбанк», варто відмітити, що він представлений лише цінними паперами у портфелі банку на продаж та торговим портфелем.

Для характеристики управління інвестиціями в банку АТ КБ «Приватбанк» пропонуємо навести методика, згідно якої у банку оцінюють якісні показники діяльності емітента, розрахувати кількісні характеристики та поєднати їх у єдиний інтегральний показник. У загальному вигляді дана методика визначення інвестиційної привабливості емітента цінних паперів наведена на рис. 2.6.

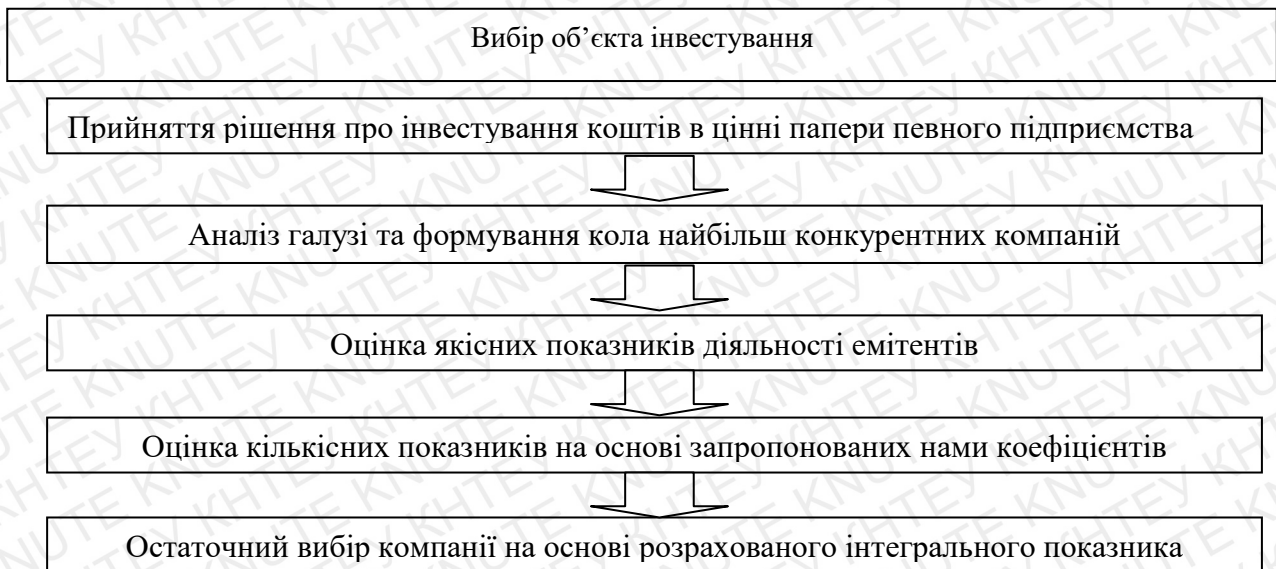

Рис. 2.6. Алгоритм визначення інвестиційної привабливості емітентів АТ
КБ «Приватбанк»

*складено автором за даними банку [32]

Згідно наведено методики аналіз інвестиційної привабливості емітента у банку ініціюється з аналізу якісних показників. Для цього формується система відповідних показників, яка оцінюється на основі бальної шкали, для чого досліджується фінансова звітність емітентів, матеріали, яких вони публікують у відкритих джерелах.

Таким чином, АТ КБ «Приватбанк» здійснює ефективну інвестиційну діяльність, яка є результатом виваженої інвестиційної політики банку. За своєю суттю вона є консервативна, так як банк значну частину інвестицій здійснює в облігації та інші короткострокові боргові зобов'язання, що призводить до зменшення ризику, підвищення ліквідності, проте до зменшення доходності. Банк здійснює інвестування з метою отримання доходу, складовими якого виступають як поточні доходи, так і приріст капіталу. З результатами проведено аналізу було виявлено зростання частки інвестиційного портфеля банку в обсязі торгів на біржовому ринку. Збільшення даного показника зумовлено постійним нарощуванням інвестиційного портфеля за рахунок цінних паперів афілійованих до банку компаній.

Отже, за результатами проведеного дослідження було визначено, що регулювання інвестиційної діяльності банків в Україні здійснюється за допомогою ряду нормативно-правових документів, які характеризують основні вимоги та обмеження до провадження інвестиційної діяльності банківською установою. За допомогою використання методів статистичного аналізу було проаналізовано основні тенденції розвитку інвестиційної діяльності банків в Україні. Базуючись на показниках фінансової звітності банку АТ КБ «Приватбанк» було проведено аналіз основних особливостей та тенденцій формування обсягу та структури його інвестиційного портфелю. Встановлено, що у 2019 році портфель інвестиційних цінних паперів банку АТ КБ «Приватбанк» незначно скоротився на 1,8% і склав 84680 млн.грн. У 2020 році зростання обсягу інвестиційного портфелю цінних паперів становило 19 % до рівня 100750 млн.грн, а у 2021 (8 міс) році можна було спостерігати скорочення інвестиційного портфелю на 3,8%. Однак, за 2019-2021 рік інвестиційний портфель банку в цілому зріс на 12,4%. В цілому зростання обсягу інвестиційного портфелю банку відбувалося під впливом розширення інвестиційної політики за рахунок придбання акцій, що належать підприємствам акціонерів банку. Найбільшу частку в структурі інвестиційного портфелю цінних паперів займали інвестиційні цінні папери за справедливою вартістю через інший сукупний дохід – їх питома вага коливалася в межах 44-53%. Також другою за важливістю категорією цінних паперів на балансі банку були інвестиційні цінні папери за справедливою вартістю через прибуток чи збиток – їх питома вага коливалася в межах 45-55%.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА ПРОПОЗИЦІЙ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ

3.1 Обґрунтування вибору портфельної стратегії ПАТ КБ «Приватбанк»

У даному питанні обґрунтуємо основні напрями удосконалення управління інвестиційною діяльністю банку АТ КБ «Приватбанк». Для цього розглянемо можливості удосконалення політики управління інвестиційними ризиками (табл. 3.1) [32].

Таблиця 3.1

Напрями удосконалення управління інвестиційною діяльністю банку АТ КБ «Приватбанк»

№	Проблема	Шляхи вирішення
1	Недостатній контроль за управлінням ризиками інвестиційної діяльності	Удосконалення механізму управління ризиками у процесі інвестування
2	Неповна оцінка макроекономічних ризиків у процесі формування інвестиційного портфеля	Забезпечення аналізу для оцінки та виявлення макроекономічних ризиків
		Проведення періодичного стрес-тестування
3	Відсутність структурованого механізму управління інвестиційною діяльністю	Розробка алгоритму формування політики інвестиційної діяльності з урахуванням макроекономічних факторів та макропрогнозів на майбутній проміжок часу
4	Високий рівень галузевого ризику у процесі інвестування	Включати в інвестиційний портфель акції підприємств різних галузей економіки.
5	Недостатній контроль за здійснення інвестиційної діяльності	Автоматизація управління інвестиційними процесами

*складено автором за даними банку [32]

Розглянемо, як впливають окремі види макроекономічних ризиків на інвестиційну діяльність банку на окремих етапах існування портфеля цінних паперів (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

**Вплив макроекономічних чинників на інвестиційну діяльність банку
АТ КБ «Приватбанк»**

Макроекономічні ризики	Рівень впливу, балів			
	ОП	ІІ	І	З
Ризик зміни законодавства на користь певних бізнес-груп	1	1	4	8
Ризик націоналізації, реприватизації, примусової зміни форми власності або організаційно-правової форми емітента	0	1	7	8
Ризик порушень у роботі судової гілки влади, рейдерських атак	0	0	6	8
Ризик соціальних заворушень, війни, терористичних актів, масових страйків	2	3	7	9
Ризик економічних конфліктів з іншими країнами	0	1	4	8
Ризик зміни кон'юнктури (зміна попиту та пропозиції, внаслідок чого змінюється доходність об'єктів інвестування та вартість відповідних цінних паперів)	2	3	4	8
Валютний ризик	2	1	6	5
Ризик зміни процентних ставок (ставки рефінансування або середньоринкової ставки за кредитами)	1	1	4	6
Інфляційний ризик	1	1	4	5

*складено автором за даними банку [32]

Можливі втрати, обумовлені виникненням ризику, представлені в таблиці 3.2 ранжувалися наступним чином: 0 – втрати відсутні; 1 – втрати, пов'язані зі зміною інвестиційної стратегії; 2 – втрати, пов'язані зі збільшенням тривалості періоду формування фонду інвестиційних ресурсів; 3 – втрати, пов'язані із залученням необхідних додаткових ресурсів; 4 – зростання витрат на поточне управління портфеля цінних паперів; 5 – втрати від закриття збиткових позицій; 6 – втрати від незапланованого закриття інвестиційних позицій та недоотримання запланованих доходів; 7 – втрати від утримання неліквідних та збиткових інвестиційних позицій в портфеля цінних паперів; 8 – втрати від неможливості закриття інвестиційних позицій; 9 – втрати від неможливості ліквідації портфеля цінних паперів [32].

Дані щодо впливу ризиків на діяльність банку в таблиці 3.7 представлені за наступними етапами життєвого циклу портфеля цінних паперів: ОП –

організаційно-підготовчим (розробка інвестиційної стратегії, формування потенційного кола інвесторів); ІІ – інвестиційно-підготовчим (розподіл фонду інвестиційних ресурсів на активну та пасивну частину, структуризація напрямків та інструментів інвестування за рівнем ризику, доходністю, строковістю тощо); І – інвестиційним (формування та поточне управління портфелем цінних паперів); ІІІ – завершальним [17].

Проаналізувавши дані таблиці 3.2, можна зробити висновок, що макроекономічні ризики неможливо контролювати інвестору. Вони виникають незалежно від інвестиційних рішень, що приймаються ним, і фінансових інструментів, що використовуються. Управління даними видами ризиків полягає в постійному аналізі політичної та економічної ситуації, що складається, соціальної обстановки, динаміки інфляції, зміни законодавчої бази і спрямоване на прогнозування розвитку подій у майбутньому. Дослідження зовнішніх ризиків дозволяє визначати час виходу на ринок і виходу з нього, а також перекидання коштів з одного ринкового сегмента на інший. Незважаючи на те, що інвестор своїми силами не може усунути джерело ризику, ретельний аналіз робить цей ризик більш передбачуваним і, отже, менш небезпечним. На кожному етапі існування портфеля цінних паперів банк може нести певні витрати, що пов'язані з настанням тих чи інших ризиків. В такому випадку основним методом управління, на нашу думку, є аналіз можливих ризиків, величини можливих збитків та формування резервів за ними [32].

АТ КБ «Приватбанк», з метою управління ризиками, проводить періодичні стрес-тести, але, на нашу думку, їх необхідно дещо доповнити. Стрес-тестування має включати в себе компоненти як кількісного, так і якісного аналізу. У відношенні інвестиційних операцій кількісний аналіз спрямований, насамперед, на визначення можливих коливань основних макроекономічних показників і оцінку їх впливу на різні складові інвестиційних активів банку і на портфель в цілому. З допомогою методів кількісного аналізу визначаються ймовірні стресові сценарії, яким можуть

піддатися комерційні банки. Якісний аналіз акцентований на двох основних завданнях [32]:

- оцінка спроможності комерційного банку компенсувати можливі великі збитки;
- визначення комплексу дій, які повинні бути вжито комерційним банком для зниження рівня ризиків і збереження капіталу.

Важливим елементом формування інвестиційної політики банку є також врахування макропрогнозів. Врахування даного чинника, на нашу думку, дозволить ефективніше будувати політику інвестиційної діяльності банку. Проаналізувавши вищенаведені дані, нами був розроблений алгоритм формування політики інвестиційної діяльності з урахуванням макроекономічних факторів та макропрогнозів на майбутній проміжок часу (рис. 3.1).

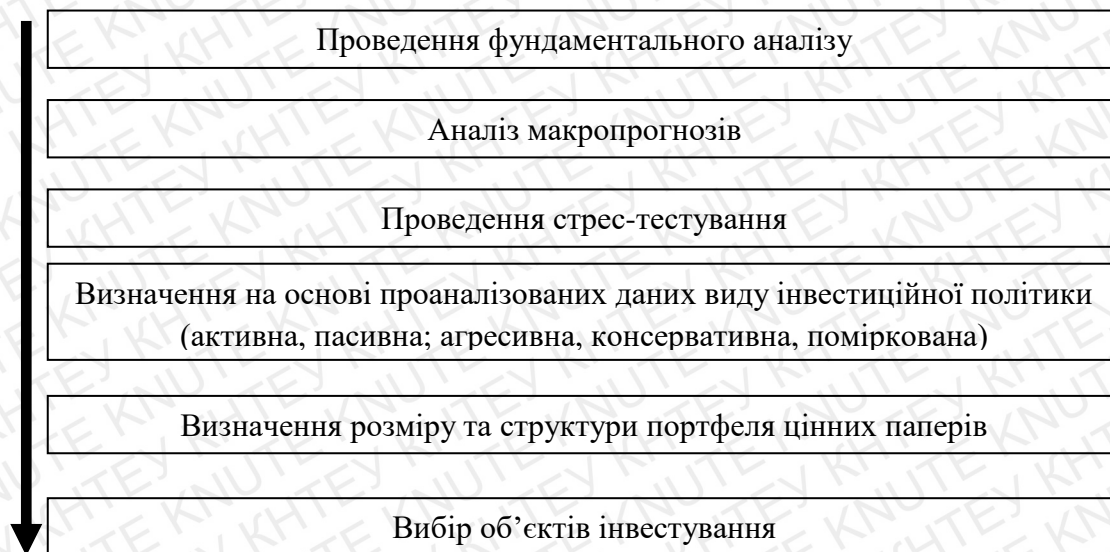

Рис. 3.1. Етапи формування інвестиційної політики банку АТ КБ «Приватбанк» з урахуванням макропоказників

*складено автором за даними банку [32]

На першому етапі відбувається проведення фундаментального аналізу, який допомагає виявити основні види ризиків, оцінити ситуацію в країні, в якій функціонує банк. Результати проведеного аналізу є підґрунтям для формування

інвестиційної політики банку. На другому етапі відбувається аналіз макропрогнозів: рівень росту ВВП, темпи інфляції, обсяги збитків та доходів бюджету, платіжний баланс тощо. Так, звичайно, якщо макропрогнози досить песимістичні, то банк намагатиметься мінімізувати можливі збитки від інвестиційної діяльності і не буде проводити активну інвестиційну політику в умовах нестійкого зовнішнього середовища чи несприятливої політичної ситуації [8].

Наступним кроком є проведення стрес-тестування, яке допомагає оцінити ризик банку, що виникає в результаті екстремальних змін на ринку, і дозволяє виявити ознаки потенційних збитків, які можуть виникнути в результаті таких змін. Стрес-тестування використовується для того, щоб переконатися в тому, що був вивчений великий діапазон варіантів розвитку подій з метою розуміння уразливості, і що система управління та контролю є всебічної, прозорою і володіє швидкою реакцією на зміну ринкових умов і на події, що відбуваються як у світі, так і в українській економіці. Оцінка ризику банку та величини можливих збитків дозволяє розробити банку ефективну стратегію, сформувати резерви під можливі збитки, оцінити обсяг інвестиційної діяльності тощо [3].

Наступним кроком банку є визначення виду інвестиційної політики: агресивну, направлену на значний обсяг портфеля торгових цінних паперів, помірну, дотримуючись стратегії «вкласти гроші в цінні папери та чекати». Відповідно до проаналізованих макроекономічних ризиків та макропрогнозів банк обирає помірну, консервативну чи агресивну політику.

Обравши вид інвестиційної політики, банк визначає структуру та обсяг портфеля цінних паперів та здійснює вибір об'єкта інвестування.

Формування механізму управління портфелем цінних паперів в банку наведено в табл. 3.3. Основною метою банківського інвестування є забезпечення доходності, яка була б вищою, ніж витрати, що направлені на обслуговування залучених коштів. Головна мета формування інвестиційного портфеля банку полягає в прагненні отримати необхідний рівень доходу при більш низькому рівні очікуваного ризику [14].

Таблиця 3.3

Елементи формування механізму управління портфелем цінних паперів в банку АТ КБ «Приватбанк»

№ з/п	Елемент механізму	Характеристика
1	Мета	досягнення найбільш оптимального співвідношення між інвестиційними ризиками та доходністю цінних паперів
2	Заходи мінімізації ризиків	– дотримання нормативів, що встановлюються Національним банком України; – встановлення лімітів на придбання цінних паперів за напрямками диверсифікації ризиків; – формування резервів під можливе зменшення корисної вартості.
3	Контроль за дотриманням нормативів	здійснюється у відповідності з актами внутрішнього регулювання банку
4	Ліміти на операції цінними паперами, інвестиційною нерухомістю	Розробляються Інвестиційним комітетом банку, ухвалюються Правлінням банку
5	Інструменти управління ринковим ризиком в банку	- формування чітких цінових та вартісних рамок для здійснення інвестиційних операцій; - лімітування обсягу інвестиційного портфеля; - використання StopLoss; - лімітування розміру валютної позиції; - використання геп-аналізу для оптимізації дій в умовах високого коливання котувань на цінні папери; - забезпечення резервів на покриття збитків.
5	Структурні підрозділи, задіяні у процесі управління ринковим ризиком	- Департамент ризик-менеджменту здійснює оцінку ризику відкритих позицій, що підлягають впливу ринкового ризику розрізі переліку інструментів, які формують торговий портфель банку; - комітет з питань управління активами та пасивами банку/інвестиційний комітет здійснює встановлення лімітів за поданням Департаменту ризик-менеджменту.

*складено автором за даними банку [32]

Дана мета досягається, по-перше, за рахунок диверсифікації портфеля, тобто розподілу коштів інвестора між різними активами, і, по-друге, ретельного підбору фінансових інструментів.

Одночасно всі ці завдання вирішити неможливо, оскільки не існує «ідеальної» інвестиції, а тому акцентується увага на пріоритетному.

Головною задачею інвестора на ринку інвестицій є вибір об'єкту інвестування компаній та фірм галузей, яким властиві найкращі перспективи розвитку та які можуть забезпечити найвищу ефективність інвестицій. Основою цього вибору є оцінка інвестиційної привабливості цінних паперів.

До факторів, що мають високу інвестиційну привабливість для банку належать:

- безпека вкладень, тобто їх захищеність від коливань на ринку цінних паперів та стабільність отриманого доходу;
- прибутковість вкладень, що залежить від змін курсової вартості та можливостей отримання додаткових доходів;
- ліквідність цінних паперів, тобто можливість швидкої реалізації цінних паперів та перетворення їх у гроші без істотних втрат для інвестора [9, 32].

Аналізуючи потенційні об'єкти інвестування, топ-менеджменту банку потрібно звернути увагу, в першу чергу, на динаміку мультиплікаторів інвестиційної привабливості акцій і показники прибутковості власного та інвестиційного капіталу.

При цьому необхідно виділити наступні ознаки можливого уповільнення розвитку та погіршення фінансового становища підприємства [16]:

- стабільне скорочування обсягу продажів та падіння прибутковості та рентабельності на протязі декількох періодів;
- різке зростання податків, потенційно негативний вплив на бізнес заходів державного регулювання, судові рішення не на користь компанії;
- насичення ринку;
- загострення конкурентної боротьби;
- істотне зростання цін на сировину та матеріали, підвищення заробітної плати.

Про необгрунтовано високі ризики інвестування та зниження інвестиційної привабливості акцій можна судити за такими ознаками як:

- різке скорочення обсягу продажів підприємства, аж до зупинки виробництва;
- генерування збитків на протязі декількох кварталів, низький показник чистих активів підприємства;
- відсутність попиту або більш різке, ніж у середньому по галузі, зниження попиту на продукцію підприємства;
- висока частка довгострокової заборгованості і великий ризик неможливості розрахуватися за зобов'язаннями;
- необґрунтовано висока ринкова ціна паперів порівняно з середньогалузевою [22].

Оцінка якості основних видів цінних паперів базується на визначені фінансової стійкості їх емітента. Очевидно, що економічно неефективне і нестійке у фінансовому плані підприємство навряд чи зможе належним чином відповідати за своїми зобов'язаннями, що документально закріплені у формі тих чи інших його цінних паперів. Оцінка інвестиційної привабливості цінних паперів підприємства можлива за допомогою ряду коефіцієнтів, які характеризують його фінансову стійкість та економічну ефективність. В Україні джерелом для розрахунку цих коефіцієнтів є фінансова звітність емітента [22].

Таким чином, запропонований нами метод формування інвестиційної політики банку АТ КБ «Приватбанк» дозволяє виявити можливі макроекономічні ризики за допомогою фундаментального аналізу, проаналізувати макропрогнози щодо розвитку економічної ситуації в країні в цілому та інвестиційного середовища загалом. Після цього банк оцінює макроекономічні ризики за допомогою стрес-тестування та виявляє величину можливих збитків від настання даних ризиків. Це дозволяє скоригувати основну стратегію розвитку банку, сформувати резерви за можливими збитками та створити підґрунтя для формування ефективної інвестиційної політики. На основі отриманих даних банк визначає вид інвестиційної політики, розмір та структуру портфеля цінних паперів та здійснює вибір

об'єктів інвестиційних вкладень на основі методу, що був запропонований нами.

3.2 Пропозиції щодо вдосконалення інвестиційної політики банків в Україні

Виходячи з дослідження ряду літературних джерел, включаючи результати вивчення зарубіжного досвіду в організації інвестиційної політики банків, було сформовано основні пропозиції, які наведено у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Пропозиції вдосконалення інвестиційної політики банків в Україні

№	Пропозиція	Очікуваний результат
1	Врахування досвіду зарубіжних банків щодо використання механізмів андеррайтингу	Забезпечується мітигування інвестиційних ризиків
2	Здійснення сек'юритизації інвестиційних активів	Забезпечується мітигування інвестиційних ризиків
3	Диверсифікація інвестиційного портфелю цінних паперів банку	Забезпечується зростання прибутковості та мітигування інвестиційних ризиків
4	Здійснення стрес-тестування показників інвестиційної ефективності інвестиційного портфеля банків	Забезпечується мітигування інвестиційних ризиків
5	Політика збалансування інвестиційного портфелю	Досягнення рівноваги між ризиками та прибутковістю інвестиційного портфелю
6	Використання ефекту фінансового левериджу у процесі здійснення інвестиційної діяльності	Зростання рівня прибутковості залучених ресурсів, які вкладено у цінні папери

*складено автором на основі [12, 6]

Обґрунтування вдосконалення інвестиційної політики банків в Україні, на наш погляд, потребує звернення до кращих зарубіжних практик, які могли б бути викристані при розробці пропозицій. Основні напрямки реалізації

світового досвіду щодо управління інвестиційною діяльністю банків наведено в табл. 3.5 [12, 6].

Таблиця 3.5

Основні напрямки реалізації світового досвіду щодо управління інвестиційною діяльністю банків

№	Напрямок	Країни	Цілі, які досягаються
1	Застосування процедур андеррайтингу	Західна Європа, Східна Європа	зниження ризиків інвестування
2	Універсалізація інвестиційної діяльності	Західна Європа, Східна Європа	зниження ризиків інвестування
3	Сек'юритизація інвестиційних активів	Західна Європа, Східна Європа	зниження ризиків інвестування
4	Макроекономічне дослідження регіону і його ризиків	США, Японія	Зростання доходності інвестиційного портфеля
5	Формування політики структурування інвестиційного портфеля по регіонах: рейтингова оцінка регіонів і вибір інвестиційних інструментів	США, Японія	Зростання доходності інвестиційного портфеля
6	Розподіл потенційного інвестиційного портфеля по країнах	Країни Азії та Латинської Америки	Зростання доходності інвестиційного портфеля
7	Розгляд диверсифікації портфеля по країнах і формування стратегії вибору інвестиційних інструментів по кожному регіону	Країни Азії та Латинської Америки	Зростання доходності інвестиційного портфеля

*складено автором на основі [12, 6]

Аналіз методик формування інвестиційного портфеля у зарубіжній практиці дозволив виявити, що базова банківська послуга з формування інвестиційного портфеля клієнтів складається із таких стадій (табл. 3.6) [12, 6]

Випуск єврооблігацій є одним із найпоширеніших видів боргових запозичень, які проводять банки. Встановлено, що дохідність єврооблігацій залежить від якості інвестиційних послуг, які надаються банками і охоплюють стадії підготовки, організації і торгівлі облігаціями.

Таблиця 3.6

Основні стадії формування інвестиційного портфеля клієнтів у зарубіжній практиці

№	Стадії
1	макроекономічне дослідження регіону і його ризиків;
2	формування політики структурування інвестиційного портфеля по регіонах: рейтингова оцінка регіонів і вибір інвестиційних інструментів;
3	розподіл потенційного інвестиційного портфеля по країнах за такими критеріями: макроекономічні показники, доход бюджету, ліквідність, рівень розвитку фондового ринку, ризики;
4	розгляд диверсифікації портфеля по країнах і формування стратегії вибору інвестиційних інструментів по кожному регіону;
5	формування інвестиційного (фондового) портфеля за такими ознаками: обсяг інвестицій в один фінансовий інструмент - 1-5 %; граничні частки інвестування у регіони (Азія - 30-60 %, Латинська Америка - 15-45 %, Східна Європа - 5-25 %, Африка до 20 %); інвестиційний мінімум у боргові інструменти - 10 країн, а ліміт інвестицій в одній країні - 15 %; остаточне формування і наступне управління інвестиційним портфелем клієнта.

*складено автором на основі [12, 6]

Застосування зарубіжного досвіду для налагодження випусків в Україні єврооблігацій є необхідним і важливим для вітчизняних банків, а саме [12, 6]:

- сприятиме розвитку в Україні фондового ринку;
- створюватиме передумови для диверсифікації вкладень у реальну економіку;
- зменшуватиме залежність вітчизняної банківської системи від зарубіжних фінансових інститутів;
- збільшуватиме обсяги банківського інвестиційного бізнесу в Україні та доходи банків.

Основними інвестиційними послугами банків- емітентів єврооблігацій є такі (рис. 3.7).

Важливою сферою інвестиційної діяльності зарубіжних банків є послуги у сфері корпоративних фінансів, до яких належать [3]: злиття і поглинання; фінансове консультування; консультування з приватизації; виділення частки

власності; реструктуризація заборгованості; контроль за аукціонами; пошук стратегічного партнера; створення спільних підприємств.

Таблиця 3.7

Основні інвестиційні послуги банків- емітентів єврооблігацій

№	Стадії
1	послуги банку як менеджера або учасника синдикату з організації випуску єврооблігацій;
2	послуги банку як податкового агента і довірителя, який представляє інтереси емітента і покупців облігацій для оптимізації оподаткування і управління портфелем єврооблігацій;
3	послуги банку як агента-платника, що призначає емітент і який відповідає за акумуляцію і виплату суми облігацій інвесторам відповідно до графіка погашення;
4	послуги банку як листингового агента, призначеного емітентом і відповідального за реєстрацію випуску на Лондонській фондовій біржі;
5	послуги банку - депозитарію, призначеного кліринговою системою для відповідального зберігання і проведення розрахунків за угодами з облігаціями;
6	консультаційні послуги юриста, призначеного спільним рішенням емітента і менеджера (банка-організатора).

*складено автором на основі [12, 6]

Для формування банківського інвестиційного ринку в Україні цікавим є досвід КНР. КНР вміло захищає свою банківську систему від іноземного капіталу. Зрештою, інвестування іноземного капіталу у банківську сферу і економіку загалом можна розглядати як банківську послугу з регулювання економікою. Китайське законодавство обмежує діяльність кожного іноземного банку одним містом і дає змогу надавати послуги спільним підприємствам у галузі валютних операцій. Окрім того, у КНР законодавчо визначено перелік послуг, які можуть надавати іноземні банки у спеціальних економічних зонах: платіжні послуги клієнтам і банкам-кореспондентам; документарні послуги; проектне фінансування; інвестиційні послуги; видача гарантій; фінансове консультування; кастодіальні послуги. Як бачимо, із семи перелічених чотири належать до інвестиційних послуг [3].

Аналіз зарубіжного досвіду розвитку банківського інвестиційного ринку або ринку позичкових капіталів дає змогу виділити нові аспекти і напрями сучасної інвестиційної діяльності банків [12]:

- послуги банків зі сек'юритизації;
- послуги банків зі управління фінансовими активами;

- послуги банків зі розміщення єврооблігацій;
- послуги банків у галузі корпоративних фінансів.

Поняття "сек'юритизація" як різновидність банківської інвестиційної діяльності або посередництва з'явилося у 80-ті роки ХХ ст. Як правильно стверджує А. Іванов, "нова банківська послуга з організації залучення середньо- і довгострокових коштів шляхом випуску боргових зобов'язань відобразила прагнення великих банків і фінансових інститутів до диверсифікації інвестиційних ризиків, зниженню ризику позичальника і поліпшенню якості інвестиційного портфеля [7]. В. Усоскін визначає сек'юритизацію як продаж на ринку частини активів банку у формі цінних паперів, які забезпечені цими активами і погашаються коштами, які поступають від позичальників [7].

Сек'юритизація являє собою набір інвестиційних послуг з підготовки і організації випуску цінних паперів, забезпечених активами позичальника і грошовими надходженнями виторгу від реалізації [14]. Він же називає сек'юритизацію "загальноприйнятим інвестиційним фінансовим інструментом".

На початкових етапах здійснення сек'юритизації банківських активів дозволяло досягати конверсії зобов'язань банків за ступенем градації інструментів кредитного та інвестиційного ринку. Процес сек'юритизації надавав можливість в значній мірі вирішити питання реструктуризації заборгованості між підприємствами. Нині послуга здійснення сек'юритизації має ряд визначених переваг порівняно із іншими класичними напрямками кредитування інвестиційних проектів: зниження вартості залучених ресурсів; зростання попиту інвесторів на фондові інструменти; досягнення збалансованості для боргових зобов'язань між боржником та кредитором; підвищення кредитного рейтингу; отримання доступу до кредитних ресурсів на ринку позикового капіталу [5].

Послуги банків з управління активами клієнтів у розвинутих країнах зростають високими темпами, що зумовлено збільшенням обсягу фондових ринків і грошових нагромаджень, які інвестиційні банки об'єднують у пули [17].

Вітчизняні банки мають великі перспективи розвитку інвестиційного кредитування, беручи участь у державних програмах підтримки бізнесу та стежачи за змінами на інвестиційних ринках. Вихдячи з вивчення заубіжного досвіду та базуючись на існуючих у сучасній науковій літеатуі підходах до інветиційної діяльності банків, що були обгунтовані у розділі 1, можна визначити наступні напрями вдосконалення інвестиційної політики банків в Україні (рис. 3.2)

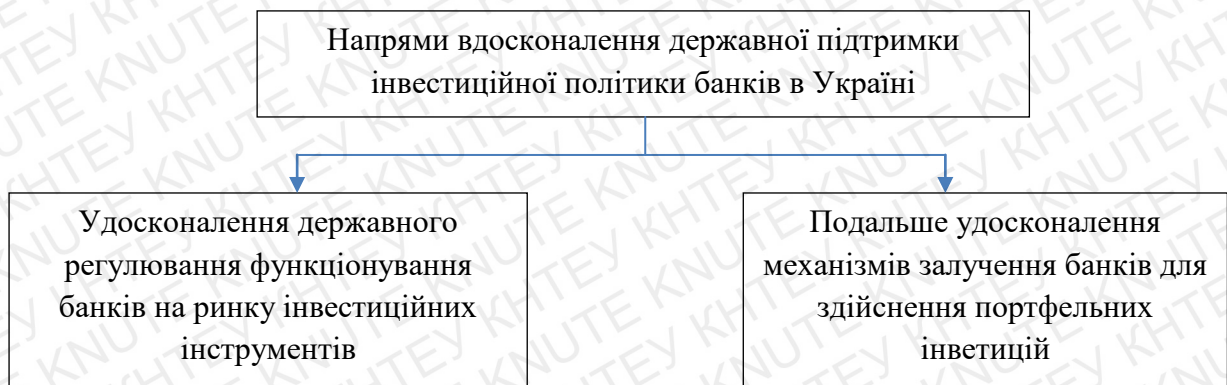

Рис. 3.2. Напрями вдосконалення інвестиційної політики банків в Україні

*складено автором на основі [4, 11]

З урахуванням факторів нестабільності та ризиків для сталого розвитку фінансового сектора, для органів державної влади варто сформувати деталізований план першочергових дій з метою усунення виявлених загроз та підвищення стійкості фінансового сектора. Наведений план має включати такі напрямки [11]:

- вирішенням проблеми якості кредитних портфелів банків;
- забезпеченням банківської системи ліквідністю та фондуванням;
- удосконаленням регулювання фінансового сектора з метою підвищення його стійкості.

Нормотворча діяльність НБУ має бути зосереджена на вдосконаленні нормативних правових актів, що регулюють діяльність банківського сектора, спрямованих на [11]:

- активізацію діяльності фінансових організацій на ринку цінних паперів, що передбачає включення маржових та гарантійних внесків до розрахунку пруденційних нормативів банків, що управляють інвестиційним портфелем, національного оператора пошти та добровільних накопичувальних пенсійних фондів;

- підвищення можливостей банків за операціями з фінансовими інструментами, включаючи розширення переліку фінансових інструментів, з якими банки мають право здійснювати угоди, надання можливості придбання цінних паперів банками за їх первинного розміщення на неорганізованому ринку, уточнення переліку фінансових інструментів дозволених до придбання банками на вторинному неорганізованому ринку цінних паперів [11].

Інвестиційні послуги банків з управління активами клієнтів можна поділити на: послуги з управління фінансовими активами; трастові послуги. Обидва види послуг у літературі описано детально. Вважаємо, що інвестиційні послуги банків по управлінню активами - це такі послуги банків, які спрямовані на інвестування вільних коштів клієнтів в інвестиційні інструменти з метою диверсифікації ризиків, джерел прибутків і отримання найбільшого доходу. Великі успіхи банків у розвитку послуг з управління активами клієнтів значною мірою обумовлені дією таких головних чинників та умов [4]:

- проведення ефективних власних аналітичних досліджень ринку;
- застосування комплексного підходу до вивчення привабливості інвестиційного портфеля та включення до нього інвестиційних інструментів трьох і більше регіонів;
- орієнтація на довгострокову стратегію формування інвестиційного портфеля;
- оптимізація використання можливостей та результатів міжнародної інвестиційної експертизи.

У рамках стимулювання розвитку ринку цінних паперів та підвищення активності банків на ньому варто впроваджувати необхідні зміни до нормативної бази, які передбачають [4]:

- створення системи обліку договорів щодо операцій з похідними фінансовими інструментами на організованому та неорганізованому фінансовому ринках;
- спрощення процедур діяльності міжнародних фінансових організацій, які мають рейтингову оцінку не нижче «АА» за міжнародною шкалою рейтингового агентства, під час реєстрації цінних паперів, надання звітів про підсумки розміщення та погашення облігацій, розкриття фінансової звітності на сайті депозитарію та фондової біржі;
- забезпечення порядку визнання угод, укладених як у організованому, і неорганізованому ринку цінних паперів;
- забезпечення початкового етапу реалізації проекту системи розрахунків «Т+п» на фондовій біржі в частині введення норм, що дозволяють брокерам-дилерам укладати угоди з відстроченими розрахунками на організованому місцевому ринку цінних паперів при належному управлінні ризиками;
- встановлення можливості перегляду лістингових вимог до емітентів та їх цінних паперів з метою збільшення кількості емітентів пайових та боргових цінних паперів;
- скасування дисконтування балансової інвестиційних активів банків, тобто включення активів за їхньою ринковою вартістю відповідно до МСФЗ, при збереженні діючого підходу до визначення регуляторного капіталу фінансових організацій, як різниці між активами та зобов'язаннями [4].

Отже, за результатами аналізу зарубіжного досвіду управління інвестиційною діяльністю банків можна виділити наступні напрямки: застосування процедур андеррайтингу, універсалізація інвестиційної діяльності, сек'юритизація інвестиційних активів, макроекономічне дослідження регіону і його ризиків, формування політики структурування інвестиційного портфеля по регіонах тощо. Проблемними питаннями реалізації інвестиційної політики банків в зарубіжних країнах є об'єктивна оцінка ризиків портфелю інвестиційних інструментів, диверсифікація інвестиційних ризиків. Однак, наведені напрямки можна використовувати в умовах України лише

частково, з огляду на нерозвиненість інвестиційного ринку. Однак, вивчення досвіду економічно розвинутих зарубіжних країн у сфері банківських фінансових інвестицій обов'язково повинен бути врахованим у вдосконаленні фінансового законодавства України та в розвитку інвестиційного банкінгу в майбутньому. Для поліпшення інвестиційної діяльності банків було визначено, що держава в особі її відповідних органів повинна: 1) забезпечити можливість накопичення необхідних коштів для інвестування; 2) у разі необхідності розділити ризик інвестиційної діяльності з банками; 3) сприяти підвищенню прибутковості інвестиційної діяльності банків.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі було розглянуто теоретичні та практичні аспекти інвестиційної політики банків. За результатами досліджень, проведених в роботі, можна зробити наступні висновки:

1. У ході виконання теоретичної частини роботи було здійснено огляд підходів вітчизняних науковців до визначення сутності поняття « інвестиційна політика банку» на основі праць вітчизняних та зарубіжних науковців, проведено їх порівняльний аналіз. Нами було окреслено поняття інвестиційної політики банку як системного комплексу засобів з забезпечення та формування довгострокової стратегії інвестиційного розвитку банку на ринку капіталів, механізм узгодження основних інвестиційних цілей розвитку банку. В межах різних наукових підходів було виділено специфічні для нього критерії класифікації видів інвестиційної політики. Виходячи з вищевикладеного можна сказати, що основними критеріями інвестиційної політики є: об'єкти вкладення коштів (інвестування у реальні активи, інвестування у фінансові активи); напрямки здійснення інвестування (інвестиції у розвиток бізнесу, формування інвестиційного портфеля банку, участь у кредитуванні інвестиційних проєктів); строки здійснення (короткострокове інвестування (до 1-го року), середньострокове інвестування (1-3 роки), довгострокове інвестування (3-5 років); форма (пряме інвестування, портфельне інвестування). Також нами було виконано дослідження нормативно-правової бази щодо управління інвестиційної політики банку в Україні. У процесі дослідження ми зіштовхнулись з такими проблемами: відсутність єдиної точки зору авторів на предмет дослідження, наявність значної кількості розмитих понять, несистематизованість законодавства, тощо.

2. За результатами аналізу інвестиційної політики банків України було визначено, що за 9 місяців 2021 року відбулося скорочення обсягу інвестиційного портфелю банків по банківській системі України на 13,0% до

рівня 688,5 млрд.грн, а обсяг інвестиційного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» скоротився на 3,8% до рівня 97,0 млрд.грн. Основною причиною скорочення інвестиційного портфелю у 2021 році були відтік капіталу та скорочення рівня інвестування банками у інструменти фондового ринку. Характеризуючи динаміку обсягів ВВП в економіці України та інвестиційного портфелю банківської системи, можемо зробити висновки про те, що показник частки інвестиційного портфелю банків по відношенню до ВВП коливався в межах 13-18% упродовж 2019-2021 рр. У той же час, у 2021 рр. можна було спостерігати зростання частки інвестиційного портфелю АТ КБ "ПриватБанк" у структурі ВВП з 12,7% станом на початок 2021 року до 14,1% станом на 01.09.2021. Варто також додати, що у 2019-2020 роках даний показник скоротився сумарно за два роки на 5,2% переважно за рахунок зниження обсягу вкладень у цінні папери банком АТ КБ "ПриватБанк".

3. АТ КБ «Приватбанк» здійснює ефективну інвестиційну діяльність, яка є результатом виваженої інвестиційної політики банку. За своєю суттю вона є консервативна, так як банк значну частину інвестицій здійснює в облігації та інші короткострокові боргові зобов'язання, що призводить до зменшення ризику, підвищення ліквідності, проте до зменшення дохідності. Банк здійснює інвестування з метою отримання доходу, складовими якого виступають як поточні доходи, так і приріст капіталу. За результатами проведеного аналізу було виявлено зростання частки інвестиційного портфеля банку в обсязі торгів на біржовому ринку. Збільшення даного показника зумовлено постійним нарощуванням інвестиційного портфеля за рахунок цінних паперів афілійованих до банку компаній. У 2019 році портфель інвестиційних цінних паперів банку АТ КБ «Приватбанк» незначно скоротився на 1,8% і склав 84680 млн.грн. У 2020 році зростання обсягу інвестиційного портфеля цінних паперів становило 19 % до рівня 100750 млн.грн, а у 2021 (8 міс) році можна було спостерігати скорочення інвестиційного портфелю на 3,8%. Однак, за 2019-2021 рк інвестиційний портфель банку в цілому зріс на 12,4%. В цілому зростання обсягу інвестиційного портфеля банку відбувалося під впливом

розширення інвестиційної політики за рахунок придбання акцій, що належать підприємствам акціонерів банку.

4. Запропонований нами метод формування інвестиційної політики банку АТ КБ «Приватбанк» дозволяє виявити можливі макроекономічні ризики за допомогою фундаментального аналізу, проаналізувати макропрогнози щодо розвитку економічної ситуації в країні в цілому та інвестиційного середовища загалом. Після цього банк оцінює макроекономічні ризики за допомогою стрес-тестування та виявляє величину можливих збитків від настання даних ризиків. Це дозволяє скоригувати основну стратегію розвитку банку, сформувати резерви за можливими збитками та створити підґрунтя для формування ефективної інвестиційної політики. На основі отриманих даних банк визначає вид інвестиційної політики, розмір та структуру портфеля цінних паперів та здійснює вибір об'єктів інвестиційних вкладень на основі методу, що був запропонований нами.

5. За результатами аналізу зарубіжного досвіду управління інвестиційною діяльністю банків можна виділити наступні напрямки: застосування процедур андеррайтингу, універсалізація інвестиційної діяльності, сек'юритизація інвестиційних активів, макроекономічне дослідження регіону і його ризиків, формування політики структурування інвестиційного портфеля по регіонах тощо. Проблемними питаннями реалізації інвестиційної політики банків в зарубіжних країнах є об'єктивна оцінка ризиків портфелю інвестиційних інструментів, диверсифікація інвестиційних ризиків. Однак, наведені напрямки можна використовувати в умовах України лише частково, з огляду на нерозвиненість інвестиційного ринку. Однак, вивчення досвіду економічно розвинутих зарубіжних країн у сфері банківських фінансових інвестицій обов'язково повинен бути врахованим у вдосконаленні фінансового законодавства України та в розвитку інвестиційного банкінгу в майбутньому. Регулювання інвестиційної діяльності банків в Україні здійснюється за допомогою ряду нормативно-правових документів, які характеризують основні

вимоги та обмеження до провадження інвестиційної діяльності банківською установою.

З метою удосконалення процесу формування інвестиційної політики банку АТ КБ «Приватбанк» були розроблені наступні пропозиції:

1) Використання зарубіжного досвіду організації інвестиційної політики, зокрема налагодження випусків в Україні єврооблігацій є необхідним і важливим для вітчизняних банків, що сприятиме розвитку в Україні фондового ринку; створюватиме передумови для диверсифікації вкладень у реальну економіку; зменшуватиме залежність вітчизняної банківської системи від зарубіжних фінансових інститутів; збільшуватиме обсяги банківського інвестиційного бізнесу в Україні та доходи банків.

2) Для поліпшення інвестиційної діяльності банків було визначено, що держава в особі її відповідних органів повинна: 1) забезпечити можливість накопичення необхідних коштів для інвестування; 2) у разі необхідності розділити ризик інвестиційної діяльності з банками; 3) сприяти підвищенню прибутковості інвестиційної діяльності банків. Це дозволить покращити умови інвестиційного клімату для здійснення банками портфельних інвестицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Асоціація Українських банків. URL:
http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=11715&menu=104&Itemid=112
2. Болдова А. А. Інвестиційна політика банків України. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2013. № 1. С. 6-13.
3. Жмурко Н.В., та ін. Оцінка ресурсного потенціалу комерційних банків України в умовах фінансової кризи. Науковий вісник Херсонського державного університету, 2015. №3. С. 115-119
4. Калусенко В. В. Аналіз інвестиційного портфеля банків України та стратегія управління ним. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України, № 1, 2019
5. Кужелєв М.О., Житар М.О. Фінансова гнучкість прийняття рішень в інвестиційній діяльності банків: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 176 с.
6. Леонов С.В. Банківське інвестування: взаємозв'язок економічних категорій. Сучасні проблеми інноваційного розвитку держави: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Дніпропетровськ. 2018. Том 1. С. 59–61.
7. Марченко О. В., Золотопуп Ю. М. Оцінка кредитно-інвестиційної діяльності банку. Молодий вчений. 2017. № 2. С. 283-287
8. Марченко О.В. Особливості інвестиційної діяльності банку. Науковий журнал «Молодий вчений». № 36. 2016. С. 192-194.
9. Мельников А.Е. Теоретичні аспекти банківської інвестиційної політики. Наукові праці МАУП: зб. наук. праць. 2015. № 2(29). URL:
http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npmaup/2015_2/pdf_files/110-116.pdf.

10. Озерчук О.В. Управління інвестиційним портфелем банків в Україні: теоретичні та прикладні аспекти. Наукові праці НДФІ. 2019. № 1 (86). С. 85–100.
11. Онікієнко С.В. Регулювання інвестиційної політики банків: автореферат дисертації на здобуття наук.ст. К.: Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана, 2015. 25с.
12. Мельничук І. Зарубіжний досвід інвестиційної діяльності банків. Монетарні і фінансові аспекти стабільного економічного розвитку: зб. тез доп. Всеукр. наук. Інтернет-конф. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. С. 205-207.
13. Паласевич М. Б., Слюсарчик К. М. Інвестиційна політика банків : Умови та чинники розвитку. Науковий вісник НЛТУ України. 2014. № 18. С. 235-239.
14. Петик М.І., Батенчук М.-С.Ю. Оцінка кредитно-інвестиційної діяльності банків в Україні. Гроші, фінанси і кредит. 2020. №49. С. 286-290
15. Побоча К.П. Податкове стимулювання банківського інвестування в Україні. Причорноморські економічні студії: науковий журнал. 2018. Одеса, Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. Випуск 36. Частина2. С. 99–202.
16. Побоча К.П., Білюк В.А., Гарник М.О. Сучасні тенденції та проблеми банківського інвестування в Україні. Гроші, фінанси і кредит. 2020. №41. С. 285-289
17. "Приватбанк" програв братам Суркісам у Печерському суді. URL: <https://www.dw.com/uk/privatbank-prohrav-bratam-surkisam-u-pecherskomu-sudi/a-54797194>
18. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
19. Про депозитарну систему України: Верховна Рада України; Закон від 06.07.2012 № 5178-VI . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>

20. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>
21. Про захист іноземних інвестицій на Україні: Закон України від 10.09.1991 № 1540а-ХІІ. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1540%D0%B0-12>
22. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-ХІІ. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
23. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-ХІІ. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
24. Про інститути спільного інвестування: Закон України від 05.07.2012 № 5080-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2299-14/print1463684369136354>
25. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-ХІV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
26. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 № 3480-I. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
27. Пшик Б. І. Банківська діяльність у сфері інвестицій: проблеми розвитку, напрями вдосконалення, механізми управління: монографія. К.: УБС НБУ, 2015. 398 с
28. Рудалева Л. Державне регулювання інвестиційної політики банків на ринку цінних паперів. Вісник Національної академії державного управління, 2014. №8. С. 152-159
29. Сидоренко В.А. Теоретичні та організаційні засади формування та реалізації інвестиційної політики банку. Вісник ХДУ Серія Економічні науки. 2020. №37. С. 86-89
30. Терещенко А. І . Поняття інвестиційної політики банків та основні методи управління інвестиційною діяльністю. Фінансові установи в умовах глобальних дисбалансів : зб. наук. ст. студ. / відп. ред. Н. П. Шульга. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. 386 с

31. Українська асоціація інвестиційного бізнесу (УАІБ) . URL: www.UAIB.com.ua — Заголовок з екрана.
32. Український банківський портал. URL: <http://banker.ua/publicating/> — Заголовок з екрана.
33. Офіційний сайт Національного банку України URL: <http://www.bank.gov.ua/>.
34. Сайт банку АТ КБ «Приватбанк» URL: <https://privatbank.ua/ru>
35. Шульга Н.П., Гордієнко Т.М. Вектори розвитку кредитного ризик-менеджменту банку. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. - 2015. - № 1. - С. 88—102.
36. Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking system. URL: http://www.lw.com/upload/pubcontent/_pdf/pub3947_1.pdf.
37. Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring. URL: <http://www.bis.org/publ/bcbs188.pdf>.
38. Kuznetsova A., Azarenkova G. and Olefir Ie. Implementation of the “bail-in” mechanism in the banking system of Ukraine / Anzhela Kuznetsova, Galyna Azarenkova and Ievgeniia Olefir. - Banks and Bank Systems, 2017. - № 12 (3). - P. 269-282
39. Banking Union URL: http://ec.europa.eu/finance/general-policy/banking-union/index_en.htm
40. Single Resolution Mechanism (SRM) URL: <https://srb.europa.eu/en/content/single-resolution-mechanism-srm>
41. What is the Single Resolution Fund? URL: <https://srb.europa.eu/en/content/single-resolution-fund>
42. Directive 2014/59/EU. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/59/oj>
43. Basel III Monitoring Report March 2018 URL: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d433.pdf>

ДОДАТКИ

Фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк»

ГРУПА "ПРИВАТБАНК"

Консолідований звіт про фінансовий стан станом за 30 червня 2021 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	30 червня 2021	31 грудня 2020
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	4	57 246	49 911
Заборгованість банків	5	19 554	25 059
Кредити та аванси клієнтам	6	62 502	55 021
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	7	93 968	100 750
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	7	102 104	119 196
- за амортизованою собівартістю	7	203	1 765
Поточні податкові активи	20	9 978	6 660
Інвестиційна нерухомість		2 918	2 933
Активи з права користування	8	1 539	1 738
Основні засоби та нематеріальні активи		5 778	5 982
Інші фінансові активи	9	2 688	3 467
Інші активи		8 841	8 901
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 010	1 228
Активи, утримувані для продажу		18	32
ВСЬОГО АКТИВІВ		368 347	382 643
ЗОВОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	10	49	19
Кошти клієнтів	11	308 774	312 568
Зобов'язання орендаря з лізингу	23	1 655	1 844
Поточне зобов'язання з податку на прибуток	20	9	9
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	20	180	147
Інші фінансові зобов'язання	12	2 319	2 912
Резерви та нефінансові зобов'язання	13	11 438	12 087
ВСЬОГО ЗОВОВ'ЯЗАНЬ		324 424	329 586
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал		206 060	206 060
Емісійний дохід		23	23
Резерв переоцінки будівель		677	689
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(4 199)	(2 937)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Резерв переоцінки валют		27	27
Накопичений дефіцит		(170 840)	(162 980)
Чисті активи, що належать акціонеру Банку		43 922	53 056
Частка неконтролюючих учасників		1	1
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		43 923	53 057
ВСЬОГО ЗОВОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		368 347	382 643

Затверджено до випуску та підписано 30 серпня 2021 року.

Г. Бьох

Голова Правління

Г. Ю. Самаріна

Заступник Голови Правління (з викон.)

В. В. Ярмоленко

Головний бухгалтер

ГРУПА "ПРИВАТБАНК"

Кількісний звіт про фінансовий стан станом на 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2020	31 грудня 2019
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	49 911	45 894
Зоборгованість банків	7	25 059	27 118
Кредити та аванси клієнтам	8	55 021	59 544
Інвестиційні цінні папери			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	100 750	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119 196	66 602
- за амортизованою собівартістю	9	1 765	875
Поточні податкові активи	22	6 660	2 257
Інвестиційна нерухомість		2 933	3 379
Активи з права користування	10	1 738	1 703
Основні засоби та нематеріальні активи	11	5 982	4 850
Інші фінансові активи	12	3 467	2 228
Інші активи	13	8 901	9 285
Майно, що перейшло у власність банку як заставадержателя		1 228	1 244
Активи, утримувані для продажу		32	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		382 643	309 659
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Зоборгованість перед НБУ		-	7 721
Зоборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		19	201
Кошти клієнтів	14	312 568	240 457
Зобов'язання орендаря з лізингу	31	1 844	1 734
Поточне зобов'язання з податку на прибуток	22	9	9
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	22	147	122
Інші фінансові зобов'язання	15	2 912	1 523
Резерви та нефінансові зобов'язання	16	12 087	3 266
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		329 586	255 033
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	17	206 060	206 060
Емісійний дохід	17	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	689	614
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(2 937)	(1 274)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Резерв переоцінки валют		27	27
Накопичений дефіцит		(162 980)	(162 999)
Чисті активи, що належать акціонеру Банку		53 056	54 625
Частка неконтролюючих учасників		1	1
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		53 057	54 626
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		382 643	309 659

ГРУПА "ПРИВАТБАНК"**Консолідований звіт про фінансовий стан**

У мільйонах українських гривень	Прим.	30 червня 2020	31 грудня 2019
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	4	42 698	45 894
Заборгованість банків	5	4 566	27 118
Кредити та аванси клієнтам	6	56 250	59 544
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	7	99 400	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	7	91 572	66 602
- за амортизованою собівартістю	7	900	875
Поточні податкові активи	21	6 659	2 257
Інвестиційна нерухомість		3 192	3 379
Активи з права користування		1 871	1 703
Основні засоби та нематеріальні активи		5 150	4 850
Інші фінансові активи	8	2 508	2 228
Інші активи		9 071	9 285
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 315	1 244
ВСЬОГО АКТИВІВ		325 152	309 659
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ	9	-	7 721
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	10	370	201
Кошти клієнтів	11	267 386	240 457
Зобов'язання орендаря з лізингу	24	1 951	1 734
Поточне зобов'язання з податку на прибуток	21	5	9
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	21	122	122
Інші фінансові зобов'язання	12	2 225	1 523
Резерви та нефінансові зобов'язання	13	9 988	3 266
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		282 047	255 033
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал		206 060	206 060
Емісійний дохід		23	23
Резерв переоцінки будівель		606	614
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(2 367)	(1 274)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Резерв переоцінки валют		27	27
Накопичений дефіцит		(173 419)	(162 999)
Чисті активи, що належать акціонеру Банку		43 104	54 625
Частка неконтролюючих учасників		1	1
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		43 105	54 626

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан

У мільйонах українських гривень

	Прим.	31 грудня 2019	31 грудня 2018
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	45 894	27 360
Заборгованість банків	7	27 118	-
Кредити та аванси клієнтам	8	59 544	50 140
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	84 680	86 244
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	66 602	79 299
- за амортизованою собівартістю	9	875	14 538
Поточні податкові активи		2 257	184
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію/інвестиції в дочірні компанії		155	30
Інвестиційна нерухомість		3 379	3 340
Активи з права користування	10	1 716	-
Основні засоби та нематеріальні активи	11	4 764	3 793
Інші фінансові активи	12	2 210	2 743
Інші активи	13	9 285	8 899
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 244	1 361
Активи, утримувані для продажу	14	-	117
ВСЬОГО АКТИВІВ		309 723	278 048
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ	15	7 721	9 817
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		201	195
Кошти клієнтів	16	240 621	231 055
Зобов'язання орендаря з лізингу	32	1 748	-
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	24	121	136
Інші фінансові зобов'язання	17	1 522	2 249
Резерви та нефінансові зобов'язання	18	3 260	3 132
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		255 194	246 584
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	614	687
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(1 274)	(3 303)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	19	6 850	6 211
Накопичений дефіцит		(169 918)	(190 388)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		54 529	31 464
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		309 723	278 048

Затверджено на загальному зборі акціонерів та підписано 29 квітня 2020 року.

Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

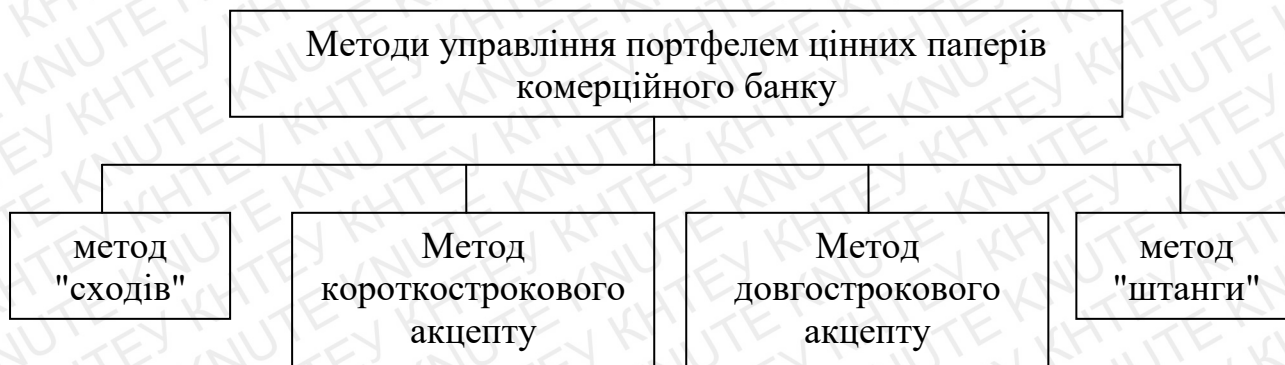

Рис. Б1 Класифікація методів управління портфелем цінних паперів банку

[26]

Рис. В1 Проблеми інвестиційної політики банків в Україні

*складено автором на основі [26]

Інвестиційні цінні папери на 01.09.2021 р.

7 Інвестиційні цінні папери

У мільйонах українських гривень	30 червня 2021 р.			31 грудня 2020 р.		
	Балансова вартість	Договірна ставка, % річних	Строк погашення	Балансова вартість	Договірна ставка, % річних	Строк погашення
<i>Інвестиційні цінні папери за СВПЗ:</i> Довгострокові державні боргові цінні папери з вбудованим опционом	93 968	6,00	вересень 2028 - січень 2032	100 750	6,00	вересень 2028 - січень 2032

Всього інвестиційних цінних паперів за СВПЗ	93 968			100 750		
--	---------------	--	--	----------------	--	--

У мільйонах українських гривень	30 червня 2021 р.			31 грудня 2020 р.		
	Балансова вартість	ЕСВ, % річних	Строк погашення	Балансова вартість	ЕСВ, % річних	Строк погашення
<i>Інвестиційні цінні папери за СВІСД:</i> Довгострокові державні боргові цінні папери	51 734	8,91 - 13,17	травень 2027 - грудень 2032	53 155	8,91 - 11,13	травень 2027 - грудень 2032
Середньострокові державні боргові цінні папери	19 437	8,26 - 13,02	липень 2021 - травень 2026	21 084	7,91 - 12,13	січень 2021 - травень 2023
Середньострокові валютні державні боргові цінні папери	13 219	3,64 - 3,95	жовтень 2021 - березень 2023	23 966	2,22 - 8,07	лютий 2021 - лютий 2022
Короткострокові державні боргові цінні папери	3 371	11,75 - 12,81	грудень 2021 - лютий 2022	15 808	7,87 - 11,75	лютий 2021 - грудень 2021
Короткострокові валютні державні боргові цінні папери	14 343	2,46 - 3,7	листопад 2021 - лютий 2022	5 183	2,46 - 3,5	січень 2021 - листопад 2021

Всього інвестиційних цінних паперів за СВІСД	102 104			119 196		
---	----------------	--	--	----------------	--	--

<i>Інвестиційні цінні папери за АС:</i> Середньострокові державні боргові цінні папери	-	-	-	19	9,99	червень 2021 - січень 2021
Короткострокові державні боргові цінні папери	-	-	-	1 524	7,38 - 10,39	березень 2021
Довгострокові облігації, випущені Державною іпотечною установою	291	18,96	грудень 2023	282	18,95	грудень 2023
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки	(88)			(60)		

Всього інвестиційних цінних паперів за АС	203			1 765		
--	------------	--	--	--------------	--	--

Інвестиційні цінні папери за 2020 рік

9 Інвестиційні цінні папери

У мільйонах українських гривень	31 грудня 2020 р.			31 грудня 2019 р.		
	Балансова вартість	Договірна ставка, % річних	Строк погашення	Балансова вартість	Договірна ставка, % річних	Строк погашення
<i>Інвестиційні цінні папери за СВПЗ:</i>						
Довгострокові державні боргові цінні папери з вбудованим опціоном	100 750	6,00	вересень 2028 - січень 2032	84 680	6,00	вересень 2028 - січень 2032
Всього інвестиційних цінних паперів за СВПЗ	100 750			84 680		

У мільйонах українських гривень	31 грудня 2020 р.			31 грудня 2019 р.		
	Балансова вартість	ЕСВ, % річних	Строк погашення	Балансова вартість	ЕСВ, % річних	Строк погашення
<i>Інвестиційні цінні папери за СВІСД:</i>						
Довгострокові державні боргові цінні папери	53 155	8,91 - 11,13	травень 2027 - грудень 2032	55 639	8,91 - 19,14	травень 2020 - грудень 2032
Середньострокові державні боргові цінні папери	21 084	7,91 - 12,13	січень 2021 - травень 2023	585	11,34 - 16,84	лютий 2020 - листопад 2023
Середньострокові валютні державні боргові цінні папери	23 966	2,22 - 8,07	лютий 2021 - лютий 2022	2 133	3,43 - 7,65	січень 2020 - грудень 2021
Короткострокові державні боргові цінні папери	15 808	7,87 - 11,75	лютий 2021 - грудень 2021	-	-	-
Короткострокові валютні державні боргові цінні папери	5 183	2,46 - 3,5	січень 2021 - листопад 2021	8 245	2,22 - 6,47	червень - липень 2020
Всього інвестиційних цінних паперів за СВІСД	119 196			66 602		
<i>Інвестиційні цінні папери за АС:</i>						
Середньострокові державні боргові цінні папери	19	9,99	червень 2021	-	-	-
Короткострокові державні боргові цінні папери	1 524	7,38 - 10,39	січень 2021 - березень 2021	-	-	-
Довгострокові облігації, випущені Державною іпотечною установою	282	18,95	грудень 2023	930	18,95	грудень 2020 - грудень 2023
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки	(60)			(55)		
Всього інвестиційних цінних паперів за АС	1 765			875		

Інвестиційні цінні папери за 2019 рік

ГРУПА "ПРИВАТБАНК"

Примітки до консолідованої фінансової звітності – за дванадцять місяців, що закінчилися 31 грудня 2019

9 Інвестиційні цінні папери

У мільйонах українських гривень	31 грудня 2019 р.			31 грудня 2018 р.		
	Балансова вартість	Договірна ставка, % річних	Строк погашення	Балансова вартість	Договірна ставка, % річних	Строк погашення
<i>Інвестиційні цінні папери за СВПЗ:</i>						
Довгострокові державні боргові цінні папери з вбудованим опціоном	84 680	6,00	вересень 2028 - січень 2032	86 194	6,00	вересень 2028 - січень 2032
Середньострокові валютні державні боргові цінні папери	-	-	-	50	5,34	липень 2019
Всього інвестиційних цінних паперів за СВПЗ	84 680			86 244		

У мільйонах українських гривень	Балансова вартість	ЕСВ, % річних	Строк погашення	31 грудня 2019 р.		
				Балансова вартість	ЕСВ, % річних	Строк погашення
<i>Інвестиційні цінні папери за СВІСД:</i>						
Довгострокові державні боргові цінні папери	55 639	8,91 - 19,14	травень 2020 - грудень 2032	52 586	8,91-11,13	жовтень 2027 - грудень 2032
Середньострокові валютні державні боргові цінні папери	2 133	3,43 - 7,65	січень 2020 - грудень 2021	7 588	4,08 - 7,64	червень 2019 - травень 2020
Середньострокові державні боргові цінні папери	585	11,34 - 16,84	лютий 2020 - листопад 2023	1 821	16,69-21,61	березень 2019 - травень 2023
Короткострокові державні боргові цінні папери	-	-	-	12 441	17,95-22,13	січень - вересень 2019
Короткострокові валютні державні боргові цінні папери	8 245	2,22 - 6,47	червень - липень 2020	4 770	5,97-7,06	січень - червень 2019
Довгострокові облігації, випущені Державною іпотечною установою	-	-	-	93	18,89	грудень 2019
Всього інвестиційних цінних паперів за СВІСД	66 602			79 299		

<i>Інвестиційні цінні папери за АС:</i>						
Середньострокові валютні державні боргові цінні папери	-	-	-	13 705	3,89 - 5,48	квітень - листопад 2019
Довгострокові облігації, випущені Державною іпотечною установою	930	18,95	грудень 2020 - грудень 2023	872	18,95	грудень 2020 - грудень 2023
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки	(55)					
Всього інвестиційних цінних паперів за АС	875			14 577		